ISTRSKI TEDNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA ISTRSKO OKROŽJE

LETO I. - Štev. 40 KOPER, 2. decembra 1950 Cena 3 din

29. november

Pred sedmimi leti so položili narodi Jugoslavije čvrste temelje novi družbeni ureditvi. Država, ki se poraja kot posledica zmagovite oborožene borbe, postaja za narode Jugoslavije največje jamstvo za uspešno izvojevanje zmage nad okupatorjem ter domačimi izdajalci. II. zasedanje AVNOJ-a 29. novembra 1943. v Jajcu pomeni za Jugoslavijo močan korak v krepitvi narodno osvobodilne borbe ter nove državnosti in si je zaradi tega pridobila ugled in priznanje tudi na področju mednarodne politike. Po osvoboditvi postaja nova država čuvar svobode narodov Jugoslavije ter hkrati jamstvo za uspešno graditev socijalizma. Nastanka nove države ter njene nenehne krepitve si seveda ne moremo zamisliti brez težke borbe delovnega ljudstva, ki jo je vodila KPJ s tov. Titom na čelu. Danes je država, ki so jo zgradili delovni ljudje Jugoslavije pod vodstvom KPJ, trdnejša kakor pa kdajkoli. Narodi Jugoslavije so z dnevom obsodili vse laži na račun narodno osvobodilne borbe ter gradnje socializma in povečali napore za zavarovanje svoje narodne samostojnosti.

Narodno osvobodilne borbe se je udeležilo tudi delovno ljustvo STO. Dalo je svoj delež najprej v borbi proti okupatorju, danes pa ga daje s tem, da utrjuje ljudsko oblast ter z uspehom gradi lepšo bodočnost ob bratski pomoči FLRJ.

Za velike uspehe pri nas doma gre zasluga predvsem narodom Jugoslavije, ki so tukajšnjem ljudem vselej nesebično pomagali prav tako kakor so si delili dobro in zlo za časa oborožene borbe. Razumljivo je zaradi tega, da naš delovni človek vedno bolj občuti, kar doživljajo narodi Jugoslavije. Naše delovno ljudstvo se je popolnoma razočaralo nad vsemi tistimi, ki so izkoristili vprašanje Trsta v svoje spletkarske namene. Naš človek se je odrekal v dobri veri, da brani mir, ravno tistemu, za kar se je krvavo boril. Pokazalo se je končno, da spletkarji ter vojni hujskači nočejo demokratizacije Trsta in demokratične vlade na tem ozemlju, pokazalo se je prav tako, da hočejo te protiljudske sile še nadalje varati našega človeka ter vključevati celotno ozemlje STO h De Gasperjevi Italiji. Na vse take nakane je naše delovno ljudstvo odločno odgovorilo: Nočemo italijanskega imperializma, nočemo povratka v stare čase! Na vse spletke ter klevete na račun ljudske oblasti v okrožju je naš delovni človek odgovoril s povečanjem naporov na vseh področjih svoje delavnosti. Pred dnevi so delovni ljudje v Istrskem okrožju s številnimi resolucijami na zborovanjih SIAU sami izrazili željo, da se priključijo veličastnim manifestacijam narodov Jugoslavije, ki so slavili dan republike. Najlepši izraz take volje je bila velika ljudska manifestacija v Bujah ob priliki otvoritve nove hrvaške gimnazije. Na vseh zborovanjih ter sestankih delovnega ljustva 28. ter 29. novembra je prišla ponovno ter jasno do izraza trdna volja, da je delovno ljudstvo našega okrožja trdno na tem, da čim bolj okrepi svoje dobre odnose do bratskih narodov Jugoslavija, da gradi socializem s povečanimi napori, da se tudi v bodoče zoperstavi vsakemu vojnohujskaškepočetju in dosledno bori za branik miru v svetu. Veličastne manifestacije v Jugoslaviji pa so pokazale, da so narodi, ki jih vodi KPJ, dovolj močni, da uspešno prebrodijo tudi največje težave ter nadaljujejo z uspešno borbo za izgradnjo socializma.

Teden slovenske kulture -

mogočna manifestacija kulturno prosvetne dejavnosti slovenskega življa Istrskega okrožja

29. zvečer se je v koprskem gledališču z zaključno prireditvijo slovenskih pesmi končal letošnji teden slovenske kulture, ki je trajal od 23. novembra. O literarnem večeru in o razstavi slovenske knjige smo na tem mestu že poročali. V soboto zvečer pa so v koprskem gledališču nastopile s krajšimi dramskimi deli in recitacijami raznih odlomkov dramske družine PD »Jadran« iz Dekanov, dramska družina PD »Branik« iz Smarij in posamezni recitatorji. Istega dne sta priredila prosvetni večer PD »Jadranska zarja« iz Semedele in PD »Igo Gruden« iz Puč. Večer v koprskem gledališču je uspel kljub temu, da nastopajoči niso bili še kos svojim nalogam. Veliko večje važnosti pa je dejstvo, da so nastopili v Kopru prav okoličani, ki jim je bilo dolgo vrsto let onemogočeno vsako kulturno delovanje.

V nedeljo je bil pravi dogodek, gostovanje prosvetnega društva iz Vanganela pri Sv. Antonu. Dramska skupina tega društva je uprizorila v novo zgrajenem in ta dan odprtem zadružnem domu Linhartovo enodejanko »Županova Micka«. Dramska družina iz Vanganela je to uprizoritev pripravila docela samostojno in jo lepo izvedla. Istega dne je gostovala v Šmarjah dramska družina od Sv. Križa in uprizorila Standekarjevo trodejanko »Prevara«. O koprskem gledališču pa je zvečer nastopilo SNG iz Trsta z Božičevo dramo »Umik«. Tudi s tem gostovanjem je SNG iz Trsta dokazalo visoko kvaliteto interpretacije in igre; gostovanje zasluži več

(Nadaljevanje na 6. strani)

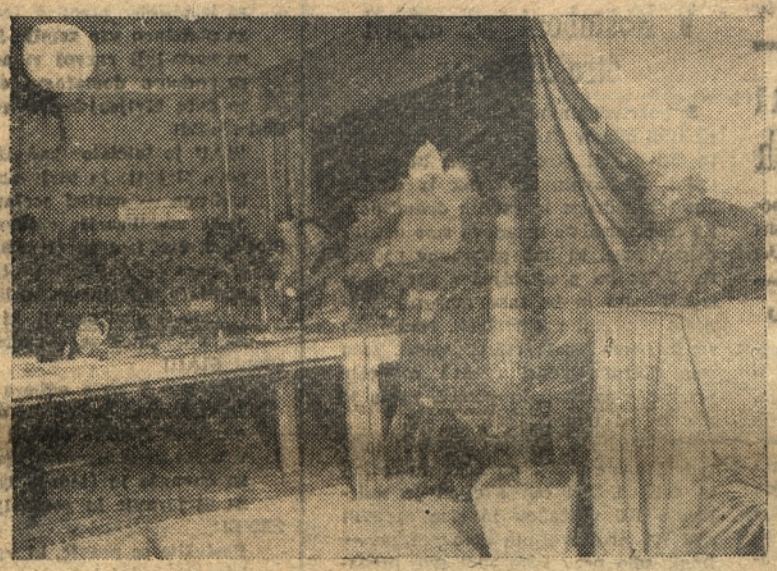

Razstavo slovenske knjige je obiskalo nekaj tisoč ljudi. Bila je tako pripravljena, da se e z lahkoto videlo razvoj slovenske pismene besede od brižinskih spomenikov pa vse do danes

Tudi foiklorna skupina delavnega kolektiva Vojne uprave je nastopila v koprskem gledališču na predvečer republike

Kako smo proslavili Dan republike

Delovno ljudstvo našega okrožja, ki se je skupno z bratskimi narodi Jugoslavije pod modrim vodstvom KPJ in Maršala Tita borilo proti fašističnemu okupatorju in zmagalo, je je proslavilo tudi letos 29. navember, zgodovinski dan rojstva FLRJ v znamenju na vezanosti na drago nam domovino.

Že v torek zvečer je zavladalo po naših vaseh in mestecih praznično razpoloženje. Povsod, tudi v najzakotnejših vasicah so zaplapolale slovenske in italijanske zastave s petterokrako zvezdo. Kresovi in baklade so naznanjali predvečer velikega praznika. Po vseh večjih krajih so bile slavnostne akademije, na katerih so nastopili slovenski in italijanski govorniki, ki so povdarili velik pomen tega dneva.

V dopoldanskih urah Dneva republike pa je komandant VUJA, polkovnik Lenac sprejel številne predstavnike delovnih kolektivov, kmečko obdelovalnih zadrug in kulturnih ustanov, ki so prinesli pozdrave jugoslovanskim narodom, v imenu vseh delovnih ljudi Istrskega okrožja.

Ob zaključku se je polkovnik Lenac prisrčno zahvalil za bratske čestitke in pozdrave, ki so jih poslali njemu in vsemu jugoslovanskemu ljudstvu delovni ljudje Istrskega okrožja. Tovariš komandant je zaključil svoj kratki govor z besedami: »vse delo, ki so ga opravili Jugoslovanski narodi od zgodovinskih sklepov AVNOJ-a do danes dokazuje, da je stališče Nove Jugoslavije na pravilno marksistično-leninistični poti.«

(nadaljevanje na 3. str.)

Neuslišane želje
italijanskih iredentistov

Velikodušni iredentistični vrhovi v Trstu, bi seveda najrajši videli, da bi čimprej vsi v Jugoslaviji od lakote pomrli, ker bi s tem bilo najboljše ustreženo italijanskemu imperializmu, obenem pa tudi rešeno narodnostno vprašanje tja do Egejskega morja v smislu onih lepih sanj, v katere so se zazibali junaki CLN, ko so njih fašistični bratje svoj »življenjski prostor« razširili čez Slovenijo, Hrvaško in Grčijo. Vendar iz lepih sanj je kaj kmalu postala prav grda mora, ko se je pokazala kruta resnica, da je tej gospodi za vedno odklenkalo na vzhodnih obalah sinjega Jadrana od Trsta do Skadra.

Po kratkem, veselem razpoloženju, danes že znova tožijo; kaj hočete, Jugoslavija ima divizije, kar kakor pravijo, v teh časih mnogo, mnogo pomeni. Vendar kakor morajo ti Američani le biti tako otročji, ko se je nedavno pokazalo, da je vsa ta jugoslovanska vojska stvar, ki je bolj napihnjena kot pa resnična. Pa še celo med nami so ljudje, ki nasedajo tem širokoustnežem. Le poglejte Pacciardija, ki naj bi skrbel za našo državno varnost, pa pravi, da bi se bilo bolje zaupati Jugoslaviji, kot pa naši junaški vojski. Da le ne bo treba braniti Italiji Jugoslavije, kot se je zgodilo v nedavni osvobodilni vojni, ko smo morali mi Italijani žrtvovati svojih najboljših tridesettisoč partizanov. Brez teh ne bi bila Jugoslavija nikdar osvobojena. In danes? Ali ni pravzaprav Italija prva priskočila Jugoslaviji na pomoč, ko je ta zašla v težave. Če mi ne bi imeli moke, bi tam v najkrajšem času prav vsi zastradali. In za uslugo? Niti za ned se ne premaknejo. Nasprotno pravijo, da je vse to tržaško vprašanje zaenkrat tako nezanimivo, dočim pri tem vedno bolj stiskajo vijak v svoji coni, da bodo tam kmalu samo Slovenci in bo konec z našo zemljo italianissimo.

Človek res ne ve, ali bi se smejal, ali bi se jokal ob vseh teh tožbah, ki so nalik povzete iz svetega pisma in odsevajo vso ono krščansko ljubezen, ki jo od nekdaj pripovoduje njih duhovni oče, Rim. Vsekakor pa kažejo, da so že postreljali vso svojo politično in lažizgodovinsko municijo in da se jim celo tristranska izjava zdi že močno zastarel top, ki samo poči. Hvalabogu, da so le enkrat prišli na to, da je bila samo volilni manever, ki jim pa je tudi prišel prav dobro. Sedaj ga uporabljajo ze neko splošno zdravilo, ki bi koristilo zoper vse bolezni pa tudi ne gre. Zato je boljše danes mogoče nastopiti v vlogi zagrenjenega razočaranca. Zakaj se le zapadni svet ne nasloni na nas, ko smo vendar vzor zanesljivosti in zvestobe. Vendar ljudje nimajo tako slabega spomina. Prav stari še pomnijo, s kako ljubeznijo so Italijani gledali na Francoze, ko so ginili, da jim pribore ujedinjenje. Ko pa jim niso hoteli pokloniti več Tunisa, kar se je Italiji zdelo strašno grdo, se je hitro zvezala s svojimi včerajšnimi sovražniki Avstrijci. Čim je tem začela slaba presti v prvi svetovni vojni, so pa preko noči bili zavezniki sovražnikov Angležev. Spet se zasuče politična sreča in nori Hitler tuli, da že deli svet. Italija pozabi, da je komaj včeraj slekla Nemce in hoče biti z njimi ob mizi, kjer se deli. Toda pečenka pade iz rok in zopet so največji prijatelji Angležev, katere so še včeraj obdelovali z lumpi, razbojniki in požeruhi. Velika zamera, če jim ti takoj ne padejo sedaj okrog vratu in jih ne začnejo objemati spričo silne spreobrnitve izgubljenega sina.

Gospodje šovinisti in iredentisti, preveč ste že blefirali, ali sleparili in licemerili v svoji kratki zgodovini. Zanašali ste se preveč na svojo »sijajno diplomocijo«, ki Vam bo popravila vojaške moralne in politične napake, ki ste jih zagrešili. Toda ne varamo se, ako rečemo, da živimo v dobi, kjer se z blefiranjem ne da mnogo doseči. Boljše je biti pošten in pristojen, vsekakor pa ne delati se vol, če se je le žaba.

V tovarni "Ampelea„ v Izoli so na predvečer dneva republike otvorili rdeči kotiček

V Izoli je bilo na predvečer Dnevava republike posebno živahno. Povsod, tako v mestu kakor tudi ob skrajnem koncu, so zagoreli kresovi. Na morju, v neposredni bližini pristanišča pa je podjetje »Riba« z lučmi upodobilo maršala Tita.

Tekmovanje na čast volitev v SIAU se nadaljuje

VELIKA UDELEŽBA prostovoljcev na številnih DELOVNIH AKCIJAH

V Kopru, pri Sv. Antonu, na Čenturju in na Grintovcu ter v ostalih krajih so opravili že na tisoče prostovoljnih ur

Prostovoljno delo je zadnje čase dvomesečnega tekmovanja oživelo tudi v Kopru. V nedeljo moramo že v tretjič beležiti veliko manifestacijo prostovoljnega dela. Na trgu pred mlinom je bilo zbirališče, odkod so odhajali v skupinah na razne delovne objekte. Toda veliko število prostovoljcev je ostalo v mestu, kjer so čistili trg, prevažali material, polnili vodovodne kanale itd. Med udeleženci tega objekta so se najboljše izkazali delavci vodovodne uprave tovariši Flego, Lonzar in Favento ter ostali delavci. So pa nekateri prav tam, kot Bruzzi, Utel, Bartolini, Tremul in Korente, ki se vsakokrat izogibajo prostovoljnega dela. Verjetno mislijo, da jim bodo drugi prišli čistit nesnažne ulice in odpraviti vsa dela, ki bi jih lahko sami naredili.

Zgoraj navedeni naj vedo, da se bodo morali zdaj zbuditi in sodelovati pri skupnui stvari, če bodo hoteli živeti z nami v socialistični družbi.

Svetoantončani, Čenturčani ali pa Grintovčani, ki že itak delajo v svojih vaseh za koristiti skupnosti, so v tekmovanju najbolj požrtvovalni.

Tudi skupini žena, ki so opravljale skoraj najtežja dela, gre pri nedeljskem udarniškem delu največje priznanje. Od te skupine pa sta se izkazali najbolj tovarišici Depangher Violetta in Graziana Signoretto. Velike zasluge gredo tudi tovarišem Orali Antoniju, Riccobon Mariju, Riosa Ivanu, Filippi Antoniju in Parovel Erminiju za njih vztrajno in požrtvovalno delo.

Pri delih pri razširjanju ceste Giovannini je delalo lepo število prostovoljcev. Na trgu Giugliani pa so uslužbenci pleskarske zadruge popravljali svoj sedež.

Na gradbišču delavskih hiš je 28 prostovoljcev tekmovalo za večji učinek dela. Med temi naj omenimo tov. Galla Antonia, ki je dal do sedaj vsak mesec od 30 do 40 prostovoljnih ur. Za njim ne zaostaja Degrassi Anna, ki se je v nedeljo prav tako odlikovala.

Ob cesti, ki pelje v skladišče OMNIA pod Belvederjem, so v nedeljo tudi tekmovali. Nad 40 prostovoljcev je popravljalo cesto in delalo druga dela neposredno v bližini skladišča. Prostovoljci z Istrske banke pa so delali pri novem hotelu.

Med drugim so zgradili na cesti, ki pelje v Semedelo, lep slavolok. Na Mudi v bližini starih vrat pa so prav tako postavili slavolok.

Enako je pomembna bila udeležba tudi na ostalih objektih, kjer je rodilo delo lepe uspehe. Tako so se trudili v avtogaraži v Semedeli ADRIA, v podjetju BOR, v mizarski delavnici STIL in drugje. Tovariši iz STIL-a opravijo poleg svojega dela najmanj po dve prostovoljni uri tedensko. Nekateri tudi po deset, toda kar je najvažnejše: pri tem gledajo za delovni učinek, ne pa čas. Tako bi morali gledati pri vsakem delu vsi, ne samo tovariši v podjetju STIL.

Zadovoljivo število prostovoljcev je v nedeljo dala tudi sindikalna podružnica VUJA, ki so negovali svoj park.

Ob kroženju po Bosadragi in San Pieri smo naleteli tudi na posameznike, ki so opravljali važna dela, n. pr. popravljanje ceste, čiščenje kanalov itd. Tako se je lotil tov. Derir Mario iz San Pieri sam popravi ceste pred svojo hišo v ulici San Alessandro, Vascon Luigi pa je v ulici Del forno v Bosedragi, pred svojo hišo čistil nesnago iz pouličnega kanala. Zgledu teh tovarišev, delavcev, ribičev, ali kar koli so že, bi morali slediti vsi, saj ima vsak pred svojo hišo kaj, kar ni v redu.

Pri nas pa tega še nismo vsi naučeni, kajti če bi bili, bi imela naša mesta vasi in naselja lepše lice kot sedaj.

O čem so se porazgovorili Koprčani na svojih rajonskih predvolilnih sestankih

V Bosadragi

Zadnje dni se je oživilo predvolivno gibanje tudi v Kopru. Po vseh rajonih so že imeli prevolivna zborovanja, na katerih so volivci razpravljali o domačih gospodarskih, socialnih in političnih vprašanjih.

Na dobro obiskanem predvolivnem zborovanju v rajonu Bosedrage so razpravljali o več vprašanjih. Ker se v tem rajonu bavijo predvsem z ribolovom, je bilo največ govora o tem. Razumevajoč razlike med prejšnjimi in današnjimi leti, so bosedraški ribiči ostro obsojali prejšnje lastnike bark, kakor je bil znani Giovani Apollonio in drugi, ki so se bahali s svojim imetjem na račun siromakov. »Pri nas danes ni več tega,« pravijo Besadražani. »Vsi smo lastniki naših skromnih bark in kdor dela, tudi uživa sadove svojih žuljev.« Ob tej priliki so Bosadražani razkrinkali tudi znanega kominformističnega agenta Mavrilija Vascona, ki se brezuspešno trudi, da bi prepričal ljudi z že stokrat obrabljenimi lažmi, da vlada pri nas teror in podobno.

Naravno je, da si taki protiljudski elementi z vsemi sredstvi prizadevajo, da bi preprečili izvedbo naših volitev, zavirali uresničenje našega plana, gospodarski in kulturni napredek istrskega ljudstva. »Toda ta njihov trud paganda,« pravijo Bosadražani, »ker bo zaman, zaman bo vsa lažnjiva prosmo dovolj zavestni, saj smo občutili na lastni koži, kam peljejo njih namere«.

V S. Pieri

Prav tako so se sestali volivci v S. Pieri. Zanimali so se za vse organizacijske probleme SIAU, zlasti pa za volitve. Iz svoje srede so izvolili člane za kandidatno listo. Volivci v S. Pieri so bili do zdaj vedno najbolj delavni in požrtvovalni pri reševanju vseh vprašanj. Saj so vsi s prostovoljnim delom uredili okrožje, očistili nesnažne ulice in še marsikaj. Na zadnjem predvolivnem zborovanju pa so sprožili še vprašanje delitve mleka pri podružnici v drevoredu XX. septembra. Ostro so obtožili ondotno prodajalko, ki gleda, kako bi prodala čim več mleka v prosti prodaji, pri tem pa pusti brez mleka delavce in njih družine. Razumljivo je, da se ob takih pritožbah prodajalka Antonietta Benedetti na vse grlo izgovarja, da ima pri njej družina Sauro stalne privilegije. Toda volivci v S. Pieri so njeno lagodnost najostreje obsodili. Dejali so: »Takih ljudi pri nas ne potrebujemo in niti nimajo pravice biti člani naše borbene organizacije SIAU.«

V Rajonu ob pristanišču

V drugem rajonu, ki je okolica pristanišča, so se volivci prav tako sestali na predvolivnem zborovanju. Med drugim so obravnavali vprašanje razdeljevanja drv, pri čemer so razumeli, da moramo trenutno s temi nekoliko štediti zaradi tega, ker je šele na poti iz Jugoslavije za naše okrožje precejšen kontingent drv. Pri tem so nekateri dejali, da bi bilo dobro ustanoviti delovno brigado, ki naj bi nekaj dni sekala drva v Jugoslaviji.

Tov. Nikolo Paravel pa je dejal: »Kako je to, da moj 17-letni vnuk, ki je dokončal štiri razrede srednje šole, ne more dobiti nobenega službenega mesta, pa ga nočejo sprejeti niti za vajenca, čeprav smo že pred meseci vložili prošnjo na avtopodjetje ADRIA in se zaradi tega sprehaja po Kopru kot tak potepuh? Ali ni škoda tega fanta?« — Z vprašanjem, ki ga je sprožil tov. Paravel, so se volivci strinjali in s tem obsodili uslužbenca pri »Adriji«, ki ni izvršil svoje službene dolžnosti, s čimer je onemogočil mladeniču, da bi se ta dva meseca učil, namesto da je pohajkoval.

Volivci drugega rajona so se porazgovorili o pomenu volitev ter o njih pripravah. Pri tem so dejali, da bodo prispevali s prostovoljnim delom pri gradnji stanovanjskih hiš. Tudi za novoletno jelko bodo volivci II. rajona prispevali, kar bo v njih moči, da bodo ta dan tudi naši malčki zadovoljni. Nazadnje so si izvolili svoje najboljše člane za kandidatno listo.

Obvestilo socialnega skrbstva

Poverjeništvo za zdravstvo in socialno skrbstvo Istrskega okrožnega ljudskega odbora razpisuje 20 mest za gojenke, ki se žele vsposobiti za poklic bolniške sestre v enoletni šoli za bolniške sestre v Izoli. Pogoji za sprejem so naslednji: Lastnoročno pisana prošnja za sprejem v šolo z osebnimi podatki. 2. Rojstni list, 3. Spričevalo o uspešno dovršeni osnovni šoli, 4. Spričevalo o dobrem vedenju izdano po organu ljudske oblasti ali kake množične organizacije, 5. Zdravniško spričevalo.

Za gojenke v internatu sta pouk in oskrba brezplačna. Prošnjo je nasloviti na upravo enoletne šole za bolniške sestre v Izoli.

V Koštaboni so odprli otroški vrtec

S požrtvovalnim delom naših žena pa tudi članov SIAU smo v naši vasi te dni odprli otroški vrtec, ki ga bo sedaj obiskovalo 30 otrok iz družin kmečke zadruge in ostalih domačinov. Za to pomembno ustanovo smo uredili hišo v vasi, ki ima pripravne prostore. Vrtec bo preskrbljen z vsemi potrebščinami in bo tako mnogo doprineslo k vzgoji naših otrok. Nadejamo se, da bomo kmalu videli uspehe. Zato smo dolžni ljudski oblasti največje priznanje za skrb in pomoč, ki jo je nudila pri tem.

Za počastitev volitev pa smo imeli tudi delovne akcije na lokalnih cestah in drugod. Pri teh akcijah je sodelovalo 170 vaščanov in smo opravili nad 700 prostovoljnih delovnih ur. — Imeli smo prav tako tudi dve predavanji o gospodarstvu in več predvolivnih sestankov, ki so bili prav dobro obiskani.

Na enem izmed teh smo si postavili tudi kandidatno listo, ki jo sestavljajo tile člani: Hrvatin Ivan, Jože Zadnik in Jože Baruca. Ti člani uživajo pri nas največje spoštovanje in so stari borci ter aktivisti za izvojevanje naših pravic.

POZIV NA VOLITVE V SIAU

Odkar smo 30. I. 1949. zadnjič voloili odbore SIAU, so se v procesu preobrazbe Istrskega okrožja iz gospodarsko in kulturno zaostale ter od vojne opustošene dežele v deželo dela, svobode in blagostanja, izklesale nove neizbrisne poteze:

Enoletni gospodarski plan, ki je tik pred uresničenjem, je v vse panoge našega gospodarstva vnesel močan vzpon, odprl vsakemu delovnemu človeku možnost, da uveljavi in razvije svoje delovne sposobnosti in s tem izboljša svoj gmotni položaj. Rezultat tega so številni novi objekti splošne koristi: šole, zadružni domovi, ceste, razširjeno električno omrežje, kanalizacija, delavske hiše, obnovljeno podeželje.

Sijajna zmaga ljudske fronte 16. IV. 1950. je najzgovornejši izraz odobravanja dotedanje politike ljudske oblasti in volilnega programa ljudske fronte s strani ogromne večine vsega prebivalstva Istrskega okrožja; je odgovor vsem sovražnikom, da smo neomajni v svoji odločitvi, da branimo svoje pravice in neodvisnost.

Nova šolska poslopja, ustanovljene nove šole, tečaji, otroški vrtci, uspeli kulturni festivali, neštete kulturne in športne prireditve so obračun dela ljudske oblasti za kulturni dvig dežele, so odraz življenjske radosti delovnih ljudi.

Tudi organizacija SIAU je v skladu z vsem tem napravila važen korak: danes združuje SIAU v svojem okviru Enotne Sindikate, Antifašistično Slovansko Italijansko žensko zvezo. Zvezo antifašistične mladine in Zvezo Partizanov, kar tudi formalno potrjuje enotnost, ki je prišla do izraza že v skupnem nastopu vseh teh organizacij v Ljudski Fronti na volitvah 16. aprila 1950.

Vse to zahteva, da SIAU izvrši pregled svojih sil, da postavi delo in člane vseh svojih odborov pred vsestransko in kritično oceno vsega članstva, da se tako utrdi in pripravi na nove naloge.

V ta namen Okrožni odbor SIAU za Istro

RAZPISUJE

III. VOLITVE SIAU, za DAN 10. XI. 1950.

Delavci, kmetje, ribiči, nameščenci, obrtniki, intelektualci!

Utrdimo SIAU, preko katere bomo podprli ljudsko oblast za izvršitev enoletnega gospodarskega plana:

za hitrejšo in cenejšo dozidavo gradbenih objektov
za izpolnitev plana v industriji
za obdelavo vse zemlje in dvig živinoreje
za nadaljnji razvoj ribarstva
za podporo domačemu obrtništvu
za dvig življenjske ravni vsakemu delovnemu človeku.

Zadružniki!

SIAU je iniciator zadružništva v našem okrožju, SIAU se bori za njegovo širjenje in utrjevanje. Vse zadruge, posebno pa kmetijske delovne zadruge — nosilci socialistične preobrazbe naše vasi — naj bodo središče mobilizacije delovnih ljudi za volitve SIAU.

Slovenci, Italijani in Hrvati!

Borimo se s SIAU proti razbijačem naše enotnosti in bratstva proti kominformističnemu izdajstvu socializma za zmago principov enakopravnosti med narodi, ki jih brani socialistična Jugoslavija proti vsakemu napadalcu za ohranitev svetovnega miru!

Člani SIAU!

Izvolimo v naše odbore tiste ljudi, ki so neusmiljeni do sovražnikov in ki so nam vzgled pri delu, tako da bodo odbori SIAU desna roka vsem organom ljudske oblasti in našim ustanovam
v borbi proti brezdušnemu in neodgovornemu izvrševanju javnih poslov
za čuvanje in štednjo ljudskega imetja
za utrjevanje in poglabljanje ljudske demokracije

ŽENE!

Poslužite se pravic, ki vam jih daje Ljudska oblast! Bodite povsod prve, kjer se rešujejo vprašanja zdravja in vzgoje naših otrok! Pazite, da bodo v odboru SIAU Vaše najvrednejše zastopnice!

Mladina!

Brani in čuvaj svojo srečno bodočnost! Utrjuj in gradi enotnost in bratstvo med mladino ter stopi na volitve SIAU enotna in borbena! Tvoji predstavniki v novih odborih SIAU bodo skrbeli, da se uresničujejo Tvoje težnje v šolah, delavnicah, zadrugah, v športu in ljudski tehniki!

Delavni ljudje Istrskega okrožja
10. XII. 1950 VSI NA VOLITVE SIAU
Za našo lepo bodočnost — za socializem!

Z SESTANKA V PADNI

Nekateri vaški „moškardini“ so mislili napraviti „praznik“ s tov. Frankarlijem

Nedavno smo se v naši vasi spet sestali na množičnem sestanku in smo obravnavali vprašanje napeljave električnega toka. Po obširnem gospodarskem poročilu, ki ga je podal tovariš Kuzmič, je spregovoril tudi tovariš Ljubič, ki nam je povedal marskaj zanimivega o političnem stanju pri nas in v svetu ter pri tem podčrtal pomen volitev v odbore SIAU. Sledilo je živahno razpravljanje. Nekateri so bili mnenja, da naj bo prispevek stroškov za napeljavo luči po kategorijah, t. j. tako, kolikor bo kdo porabil električno energijo. Imovitejši kmetje pa so se temu upirali, češ, da naj bi plačali vsi enako. Le eden je rekel, da bo prispeval, kolikor bo mogel, samo da bo v Padni zasvetila luč.

Spregovoril je tudi vaščan Frankarli, ki nam je dejal, da moramo dati vse moči v pripravah za volitve, da jih bomo dobro izvedli. Govoril je tudi o oljarni, ki jo imamo v vasi. »Toda, če bi ne imeli v vasi kmetijske zadruge, ne bi imeli niti oljarne; in kje bi potem predelali olje? Zato bodimo hvaležni zadrugi, ki nam je pri tem pomagala!« je rekel Frankarli. Ob teh besedah je v dvorani nastal nemir. Seveda, godrnjali so tisti, ki, samo če slišijo besedo zadruga, mislijo, da bo vse vrag vzel. In ko je Frankarli nadaljeval z vprašanjem gradnje Zadružnega doma, in pri tem vprašal domačine, ali bodo kaj pomagali, je nekdo v zadnjih vrstah ves razburjen kričal: »Ti si štupido eno injorante, kaj nanka praveš nam tu, kaj verješ, da smo usi zmotjene kor ti, da bomo šle delat udoršno!« V trenutku, ko je Frankarli [illegible]prašal, čemu tako izzivanje [illegible] za seboj sumljivo prem[illegible] se je obrnil, je opazil n[illegible] »moškardine«, ki so verjetno mislili napraviti »praznik« z njim, kakor so napravili pred dvema letoma s tovarišem Marjanom Mahničem. Toda jim ni uspelo, ker je bil tov. Frankarli previden. Zakaj so hoteli z njim obračunati, še danes ne vemo, vemo pa to, da so to tisti, ki venomer blatijo ljudsko oblast in ki so nasprotni vsemu, kar je naprednega.

Na Grintovcu je zasvetila električna luč

V enem samem večeru se je na Grintovcu spremenilo življenje. Prelomilo se je tako rekoč. Komaj opazni blesk petrolejk in karbidovk po kmečkih hišah je zamenjala električna luč. V torek so imeli Grintovčani največji praznik po osvoboditvi. Vaščani in ljudje so se zbrali na vaški jugni, da praznujejo dvojni praznik. Praznik ustanovitve nove Jugoslavije in zgodovinski dan za Grintovec, jim je prvič zasvetila električna luč. Vaško zborovanje je otvoril Josip Grižonič, tajnik KLO Smarje, ki je poudaril dvojni značaj tega večera na Grintovcu. Govoril je tudi tov. Sokol, sekretar okrajnega komiteja, ki je vaščanom povedal, kako naj dalje delajo in razkrinkujejo sovražnike našega ljudstva. Čestital je Grintovčanom k zmagi. Tudi tovariš Barile od Ljudske tehnike je povedal par besed in dejal, da so člani Ljudske tehnike ob podpori domačinov delali več kot 1000 ur pri napeljavi električnih inštalacij po vseh hišah, tako da je na predvečer Dneva republike zasvetila po vseh hišah električna luč.

Kako smo proslavili DAN REPUBLIKE

Naše ljudstvo ima 29. november za svoj dan

(Nadaljevanje s 1. strani)

Še pred svečano akademijo, ki je bila v dvorani tovarne »ARRIGONI«, so delavci v tovarni »AMPELEA« slavnostno odprli svoj rdeči kotiček. To je eno pomembnih del, ki so bila izgotovljena v teku leta za izboljšanje delovnih pogojev, za še nadaljnjo krepitev zavesti naših delovnih ljudi.

Ta kotiček pa ne sme stati le opremljen prostor, ampak naj postane pravo kulturno žarišče v tovarni, kjer bodo imeli delavci zdravega razvedrila pa tudi pouk. Toda delavci tovarne »AMPELEA« niso opravili samo tega za počastitev republike. V tekmovanju za ta dan in za počastitev volitev SIAU so razširili oddelek za predelavo sveže ribe, preuredili in opremili oddelek za sodarje z raznimi stroji lastne konstrukcije, končali novo skladišče za slane ribe in skladišče za sode, preuredili pisarniške prostore direkcije tovarne, izgradili novo kuhinjo, S celotno opremo in šest prekajevalnic, nov kamion; s tem so prihranili lepo vsoto deviz. Poleg gornjih del ne pozabimo omeniti gradnjo petih rezervoarjev za olje, konstrukcije stroja za rezanje debele črne pločevine in elektromotorja za dopolnitev stružitve in drugo.

Vse to so opravili delavci tovarne republike in volitev SIAU. Ob priliki otvoritve rdečega kotička je sindikalna podružnica razglasila 6 delavcev za udarnike.

Za gornja dela je dala priznanje 31 delavcem za njih požrtvovalno delo. Za novatorja pa je podružnica razglasila tovariša Itala Delore in Viktorija Delise.

V Bujah so na dan republike odprli novo hrvatsko gimnazijo

Dn republike bo zapisan z zlatimi črkami v zgodovini hrvaške Istre. Kako bi ne bil, ko je bil zanje 29. november praznik VII. obletnice II. zasedanja AVNOJA, otvoritev hrvaške gimnazije in množično predvolivno zborovanje SIAU.Buje so bile vse v zastavah, okrašene s slavoloki borbenimi parolami, transparenti itd. Velika množica ljudi, okoli 6000 kmetov, delavcev, ribičev in intelektualcev es je zbrala na griču, kjer stoji ponosno nova zgradba hrvatske gimnazije. Najlepši način so proslavili Dan republike z otvoritvijo nove ustanove, kjer se bodo vzgajali v duhu bratstva, enotnosti in napredka novi ljudje — graditelji socialistične družbe. Ob tej priliki je spregovoril minister ljudske republike Hrvatske tov. Ivo Babič, ki je med drugim dejal, da se tega dogodka v Bujah ne vesele samo Hrvati Bujščine, ampak vsi jugoslovanski narodi, kjer znajo ceniti pomen tega velikega dne. Minister Babič je nadaljeval: »Vemo, da ste Hrvati Bujščine bili pod vsemi dosedanjimi režimi kruto zatirani na gospodarskem, kulturnem in političnem področju. Zato je ta stavba, ki jo danes odpirate, še toliko pomembnejša, kajti v njej ne obste samo dvigali vaše kulture, ampak se bodo v njej vzgajali ljudje, ki bodo storili vse za socialistično izgradnjo pri vas.«

K temu prazniku in veselju bujskih Hrvatov se z radostjo pridružujemo!

Kako je volila mladina v Šmarjah in po drugih vaseh

Že dalj časa se vrše po naših vaseh mladinske volitve. Mladina se je nanje uspešno pripravljala. Povsod je mladina lepo okrasila volišča in imela tudi obiskane predvolivne sestanke, na katerih se je pomenila o volitvah in o delu svoje borbene organizacije.

Zelo uspešno in stoodtsotno so izvedli volitve v Pučah, Koštaboni, Babičih, Pobegih, Čežarjih, na Manžanu, pri Sv. Antonu, na Tinjanu, pri Svetem Petru, Šmarjah, Novi vasi, Marezigah, Krkavčah, v Borštu in Glemu ter Laborju, v Gažonu, Dekanih, Portorožu in Potoku. V Pomjanu in v Ankaranu pa so dosegli 98-odstotno udeležbo.

Za počastitev svojih volitev je mladina v več krajih pripravila kulturne prireditve in prosto zabavo ter druge zanimive sporede. Najbolj zanimivo je, da so bila tudi predvolivna zborovanja zelo dobro obiskana. Najlepše je počastila svoje volitve mladina iz Ankarana, Puč, Krkavč in Šmarij, ki se je zbrala na voliščih že v zgodnjih jutranjih urah in nato s pesmijo in zastavami odkorakala na prostovoljno delo.

Izobraževalni tečaj v Portorožu

Slovensko prosvetno društvo »Branko Kozlovič« v Portorožu otvarja v ponedeljek 4. decembra 1950 ob 20. uri izobraževalni tečaj v gimnaziji v Portorožu.

Vsi prijavljeni, kakor tudi vsi drugi, ki žele izpopolniti svoje znanje, so vabljeni, da se tega tečaja udeleže. Tečaj bo dvakrat na teden — v ponedeljkih in četrtkih.

IZGUBIL JE OSEBNO IZKAZNICO

Tovariš Fusari Mario iz Izole je 22. pr. m. izgubil v Kopru ali na cesti, ki vodi v Izolo osebno legitimacijo in šofersko izkaznico. Poštenega najditelja prosi, da jo vrne v našem uredništvu!

Tiskovna konferenca v Kopru

Včeraj dopoldne je bila v Kopru tiskovna konferenza, na kateri je predstavnik okrožnega odbora SIAU podal predstavnikom domačega, tržaškega in jugoslovanskega tiska nekaj zelo važnih pojasnil o volitvah v odbore SIAU.

Na vprašanje novinarjev, kakšna razlika je med letošnjimi in dosedanjimi volitvami SIAU, je govornik podčrtal, da so te volitve mnogo važnejše, ker se je po združitvi E.S., ASIZZ, ZAM in ZP, SIAU razširila in postala vseljudska politična organizacija Istrskega okrožja.

Nadalje je predstavnik okrožnega odbora SIAU izjavil, da priprave na volitve potekajo zelo uspešno. Precej visoko je število novih vpisov. Do sedaj je nad 5000 novih članov pristopilo v članstvo te množične organizacije.

Na vprašanje dopisnika nekega tržaškega lista, kaj je z vestmi nekaterih tržaških listov o odpustitvi iz službe tistih, ki se ne vpišejo v SIAU, je dejal, da so te vesti tendenciozne in izmišljene, kakor je v navadi pri nekaterih tržaških listih, ki pim ne gre v račun bratsko sožitje med Slovani in Italijani v Istrskem okrožju. Verjetno pa, da bodo ti krogi še nadalje skušali vsak primer običajne premestitve izrabiti v svoje podle namene in tolmačiti, kot politični ukrep. To je njihovo sredstvo pritiska. Pri nas ne manjka dela!

Nato je odgovoril še na nekatera vprašanja in se zahvalil za pozornost, ki so pokazali prisotni novinarji, in ker so se odzvali njihovemu pozivu v tako velikem številu.

Večerna gimnazija v Portorožu

Ravnateljstvo Slovenske nižje gimnazije v Portorožu obvešča vse, ki se zanimajo za večerno gimnazijo, da se bo vršilo vpisovanje za I. razred gimnazije od 1. do 4. decembra od 10. do 12. ure v pisarni ravnateljstva gimnazije.

Pogoj je dovršeni 4. razred osnovne šole.

Ravnateljstvo.

Nova vas

Po vseh istrskih vaseh in tudi v Novi vasi so postavili svojo kandidatno listo za volitve SIAU. V soboto se Novovaščani na svojem množičnem sestanku, na katerem je bilo prisotnih mnogo prebivalcev, zbrali iz svoje srede najboljše frontovce, ki jih bodo 10. decembra volili v odbor SIAU.

Do sedaj je v tej vasi vpisanih v SIAU nad 150 članov. Vpisovanje se še nadaljuje in prepričani smo, da ne bodo pošteni kmetje iz Nove vasi za te volitve (kakor za one 16. aprila verjeli nepoštenim ljudem, ki hočejo vnesti razdor med ljudstvo. Tudi v Novi vasi namreč še nekateri ljudje za pomladanske volitve govo- v teku 15 dni k vojakom — najbrž rili, da bodo oni, ki bodo volili, šli so govorili tudi, da bodo šli takoj na fronto.

V Novi vasi so takim ljudem zelo podobni Godena Matija in njegova žena ter Gorela Jožef, ki so navajeni živeti na račun drugih. Tudi družina Grižon Valentina misli, da je boljše klanjati se takšnim bogatašem, ki so do danes izkoriščali tujo delovno silo.

Novovaščani bodo s takimi ljudmi sami obračunali in šli enotni na volitve SIAU.

Množično prostovaljno delo na nogometnem igrišču v Kopru

Razstava v klubu VUJA

- prikaz trdne gospodarske in kulturne povezanosti našega ozemlja z Jugoslavijo

Po svečanem sprejemu, ki ga je v Domu VUJA priredil polkovnik Lenac, zastopnikom ljudske oblasti ter številnim delegacijam iz vsega okrožja, je bila svečano otvorjena razstava, ki nam pokazuje nekatere plati gospodarskega in kulturnega razvoja Jugoslavije ter nekaterih značilnosti trgovine med jug. cono STO ter FLRJ. Veliko pozornost so vzbudile fotoamaterska, ki prikazujejo izvrstna dela najboljših jugoslovanskih fotoamaterjev. V cenitveni dvorani je razstava filatelije FLRJ ter obeh področij STO. Ostali razstavni prostori na levi strani nam kažejo kaj naše okrožje izvaža v FLRJ in kaj iz nje uvaža. Stevilno raznovrstno orodje iz FLR nam jasno priča, da je ta država na poti popolne osamosvojitve. Veliko pozornost vzbujajo nadalje proizvodi, ki služijo ribolovu in jih naše okrožje uvaža. Raznovrstne mreže ter vsa ostala ribiška oprema nam kažejo, da posveča FLRJ ribištvu največjo pažnjo ter prav tako, da se ljudska oblast trudi, da bi naše ribištvo čim bolj okrepila.

Najlepši del razstave pa je brez dvoma oddelek, ki prikazuje veličino slovenskega Prešerna. Tu vidimo, kako je potekalo pesnikovo življenje, vidimo vso njegovo umetniško rast, borbo z avstrijskimi cenzorji, slovenske časopise, pri katerih je sodeloval ter občutimo veliko ljubezen, ki jo je slovenski narod gojil do Prešerna tudi v preteklosti. Razstava nam kaže celo vrsto izdaj Prešernovih pesmi. Tu so razstavljeni številni prevodi ter Prešernove pesmi, ki jih tiskali partizani za časa narodno osvobodilne borbe. Slovenci iz Koprščine se najrajši zaustavljajo v tem oddelku.

V zadnjem oddelku imamo jugoslovansko knjigo, ki nekako dopolnjuje razstavo slovenske knjige ter slov. tiska, ki jo je priredila v Kopru Prosvetna zveza ob priliki dneva slovenske kulture. Ta oddelek nam kaže, da narodi Jugoslavije ljubijo knjigo in ne štedijo, ko se gre za to, da postaneta znanost in kultura zares last nina delovnega ljudstva.

Nekdanji KOPER V SLOVENSKEM KULTURNEM ŽIVLJENJU

Slovensko kulturno življenje v Kopru ima stare korenine. Posebno se je razmahnilo od l. 1875 dalje, odkar so se tu šolali bodoči slovenski učitelji. Koprsko učiteljišče se je ustanovilo 1870 kot izključno italijanski zavod. Toda že po petih letih so v takratni avstrijski dobi šolstvo na Primorskem temeljito preuredili. V Gorici je obstajalo žensko učiteljišče s slovenskimi in italijanskimi oddelki, v Kopru pa so šolo preuredili v moško učiteljišče in ga hkrati razširili tako, da so odprli poleg italijanskih tudi slovenske in hrvatske vzporednice. Sola je bila nameščena v zgradbi bivšega frančiškanskega samostana, ki je bil, ukinjen proti koncu 18. stoletja. Isto poslopje uporabljata sedaj slovenska osnovna šola in gimnazija. Stiriintrideset let so se tu pripravljali za bodoči poklic slovenskih prosvetnih delavcev naši goriški, istrski in tržaški učiteljiščniki. Tudi iz ostale Slovenije je sem zanesla pot marsikaterega našega dijaka. Sele 1909 so slovenske oddelke premestili v Gorico, ki je takrat dobila samostojno slovensko učiteljišče.

Na koprskem učiteljišču je delovalo mnogo naših pomembnih pedagogov in znanstvenikov. Med njimi je bil Anton Černivec, ki je oskrbel metodično tako dobre računice, da so bile v osnovnih šolah v rabi dolga leta po njegovi smrti. Fran Oražen je pisal zemljepisne učne knjige in postal kasneje prvi predsednik Slovenskega planinskega društva. Njemu v spomin so postavili naši planinci Oražnovo kočo na Crni prsti ob bivši goriško-kranjski deželni meji. Fran Kos je prvi slovenski zgodovinar, ki je zbiral stare vire in listine o naši preteklosti in tako postavil studij domače zgodovine na solidne temelje. Josip Kožuh je priobčeval poučne zemljepisne članke in se znanstveno bavil s kartografijo. Julij Kleinmaver je nabral med ljudstvom narodno blago in napisal v Kopru prvi pregled slovenske književnosti. Viktor Bežek je bil celo ravnatelj učiteljišča. Bil je eden naših vodilnih pedagoških pisateljev, jezikoslovcev in kritikov in več let tudi urednik leposlovne revije Ljubljanskega Zvona. Tudi katehet Jakob Sila, doma iz kraškega Povirja, ki nam je tako lepo popisal Trst, je bil mož na mestu. Slovenskemu šolstvu v koprskem okraju in posebej učiteljišču je posvečal izredno ljubezen beneški Slovenec Anton Klodič, ki je bil tu šolski nadzornik nad četrt stoletja.

Razumljivo je, da se je pod vodstvom takih mož v Kopru izšolala odlična generacija učiteljev. Nad 400 slovenskih učiteljev je dalo koprsko učiteljišče. Premnogi med njimi so se s svojim prosvetnim delom izkazali ne samo na vasi, kjer so delovali, ampak so si pridobili pomembno ime v naši kulturni zgodovini. Tu se je šolal glasbenik Hrabroslav Volarič, avtor Planinske rože in Slovenskih mladenk, politik in založnik Andrej Gabršček, potopisec Anton Stres, pripovednik Josip Kostanjevec, gospodarski strokovnjak Josip Strekelj, humoristični pisatelj in publicist Ferdo, Kleinmaver, prosvetni in politični delavec Franc Mermolja, pedagog in društveni organizator Matej Kante in še dolga vrsta drugih. Mnoge može že krije grob, njihova književna, glasbena, politična in ljudskoprosvetna dejavnost pa je zapustila sledove, ki so še vedno vidni. Nemalo koprskih učiteljiščnikov še sedaj neumorno deluje med nami. Koprsko glasbeno šolo vodi odlični pedagog Srečko Kumar, ki je svoje dni ponesel lepoto naše pesmi daleč v Italijo. Tudi slovenski posatelj in vodnik primorskega ljudstva v času trpljenja, narodne vstaje in sedanje graditve lepše narodove bodočnosti France Bevk je bil več let ni napisana. Naj bi dal ta članek skorajšnjo pobudo za to!

Kako bomo izboljšali stanovanjske razmere v Kopru

Koper je starinsko mesto. V njem je popolnoma zamrlo vsako gospodarsko življenje že v prejšnjem stoletju. Nekaj življenja mu je dajala edinole okolica, katere prebivalci so znani po svoji delavnosti. Imperialistična Italija, ki je te kraje zasedla, se ni prav nič pobrigala, da bi Koper dvignila iz zaostalosti. Ljudska oblast reši je danes tu izredno težka in zamotana vprašanja, med katerimi je stalno v ospredju zlasti stanovanjsko vprašanje, Mišljenja smo, da sta za pravilno reševanje tega vprašanja potrebna globok študij ter čim tesnejša povezava z mestnim prebivalstvom. Koper je prepreden s celim labiritom oskih ulic. Tu ne manjka malih starinskih hišic. Pregide nad njihovim dejanskim stanjem ni lahek.

Pojavlja se tu vsaj dvoje vprašanj: skrb za namestitev zavodov ter ustanov ter drugič, skrb za dodelitev stanovanj številnim delavcem ter uradnikom, ki delajo v Kopru. Prvo vprašanje je znatno težje od drugega in ga lahko pravilno rešujejo le najvišji organi naše ljudske oblasti. Docela drugače je z stanovanjskim vprašanjem za posamezne ljudi ni družine.

V Kopru bi morala delovati pri MLO taka stanovanjska komisija, ki bi si dala res časa, da v vsakem trenutku vrši oglede v posameznih mestnih četrtih ter ugotavlja, kjer bi se dalo še kaj izboljšati ter preurediti. Clani te komisije bi se morali stalno poglabljati v vprašanje izboljšanja stanovanjskih razmer. Taka komisija bi bila res operativna in bi lahko mnogo napravila. Ne mislimo seveda, da se taka vprašanja dado rešiti v nekaj dneh. Tu se gre le za izboljšanje.

Smo pa drugega mišljenja, da prostor, kjer se gradijo stanovanjske hiše preveč dragocen, da bi se tamkaj gradile majhne stanovanjske hišice.

Napako je treba popraviti, kolikor je to še mogoče popraviti. Ta mali člančič smo napisali z namenom, da bi sprožili diskusijo ter tako pristopili k še bolj sistematičnemu reševanju stanovanjskega vprašanja!

IZ SOCIALISTIČNE JUGOSLAVIJE

Govor tov. Borisa Kidriča

na slavnostni akademiji v Beogradu na predvečer Dneva republike

Tov. Kidrič je v svojem referatu «O pomenu 29. novembru» med drugim dejal:

Zgodovinsko dejanje 29. novembra postaja čedalje bolj pomembno pred vsem zato, ker je njegovo objektivno vsebino lahko izpolnil šele poznejši internacijonalni in notranji razvoj. Pred sedmimi leti so bili namreč pod vodstvom naše revolucijonarne partije in tov. Tita položeni temelji prav tisti socialistični državi ki je zgodovina določila ne le da sodeluje v splošnem človeškem progresu, temveč tudi, da je edina na svetu visoko dvignila zastavo Marksizma Leninizma, ko so jo v Sovjetski zvezi snele kontrarevolucionarne birokracije demokracije.

Družbeno dogajanje, ki je dobilo na Jugoslovanskih tleh svoj zelo viden izraz 29. novembra 1943., so označevala velikanska, čeravno prikrita nasprotja.

Poznejši dogodki, ki so slednjič razkrili materialno-družbene korenine sodobne politike VKP (b) in sovjetske vlade, so tudi dejansko pojasnili zakaj je bilo sovjetsko vodstvo v takem odnosu do 29. novembra leta 1943. Vsebina in vzrok tega odnosa sta bila namreč že tedaj v objektivnem nasprotstvu med našo socialistično revolucijo in kontrarevolucionarno birokracijo ZSSR.

Za protislovlji in nasprotstva 29. november leta 1943. so bili prekriti preteči dogodki 1948 in pozneje. S tem je bilo dejansko tudi odgovorjeno na vprašanje, zakaj ni razen KPJ nobena komunistična partija okupiranih držav izpolnila svoje revolucijonarne naloge. Tega dejstva namreč ne moremo omejiti na razliko v objektivnih pogojih, za katere lahko samo rečemo, da so bili v naši državi večinoma še težji kot v nekaterih drugih okupiranih državah. A niti ne gre samo za to, da sta bili strategija in taktika drugih komunističnih partiji napačni, temveč predvsem zato, da so bili prav takšni diktirani od vodilnih birokratskih vrhov ZSSR, ki so razen tega že mnogo prej dejansko in miselno formirali vodstva teh kompartiji ter da je nas prav revolucionarna čistoča naše partije in naslednja uporaba marksizma leninizma v naših in mednarodnih pogojih reševala pred diktati iz Moskve, ki bi gotovo učili našo revolucijo, če bi jih poslušali.

Vel častna in neizprosna, pol a zaprek pa tudi težkih trenutnih porazov je zgodovinska pot delav. razreda

Pariška komuna je pomenila kratkotrajno osvajanje oblasti, bila pa je zrušena preden je pravzaprav začela graditi socializem. Oktobrska socialistična revolucija 1917 pa pomeni zgodovinski preobrat v borbi za oblast in prinaša delovskemu razredu zmago na šestini zemeljske krogle. Uspela je strmoglaviti privatni kapitalizem in postaviti diktaturo proletarjata. V sklopu svetovne zgodovine se je začela nova doba družbenega razvoja. Toda gigantske težave porajanja nove zgodovine človeštva se izražajo tudi sedaj: ruski proletarjat, ki je osvojil oblast in začel graditi socializem, je bil v procesu graditve osleparjen, in sicer ne samo za socializem, merveč tudi za oblast. Osleparili ga ni mogla buržoazija, ki je bila razbita in uničena kot razred. Osleparila ga je njegova lastna birokracija kot zadnji objektivni ostanek kapitalizma, in sicer v času ko so že dozoreli splošni pogoji za velikanske zmage socializma po svetu.

Delavski razred in delavsko ljudstvo Jugoslavije imata zgodovinsko čast, da je naša socialistična revolucija ne le razbila oblast izkoriščevalskih razredov, na jugoslovanskih tleh in odvzela osnovne ekonomske pozicije marveč, da je hkrati dvignila svojo revolucionarno zastavo za borbo proti zadnjim možnim izkoriščevalcem proletarjata, proti birokraciji ZSSR, pa tudi proti začetku lastne birokracije, ki se neogibno prodaja v prehodni dobi.

29. november 1943. - predhodnik bodočih zmag

Dejstvo, da je naš narodnoosvobodilni boj privedel do 29. novembra je očitno dokazalo, da imamo tak subjektivni činitelj, do katerega od splošnih mednarodnih in notranjih pogojih — v borbi za zmago zavisi vse, se pravi, da imamo za res revolucionarno marksistično leninistično Partijo. S samim tem je 29. november leta 1943 postal predhodnik naših bodočih zmag v utrjevanju in graditvi ljudske oblasti, zmag v graditvi socializma v novi Jugoslaviji je bil logično nadaljevanje narodnoosvobodilnega boja.

V danih pogojih ne bi moglo biti niti govora o zagotovitvi in nadaljni učvrstitvi doseženih pridobitev narodnoosvobodilnega boja, da se ni le ta nadaljeval z graditvijo socializma. Čeprav sta revolucionarna čvrstost naše Partije in njena povezanost z množicami izbojevali zmago narodnoosvobodilnega boja prav tako sta leti postali temeljno poroštvo za doslednjo graditev socializma v naši državi.

Jugoslovanska revolucija prva v zgodovini človeštva spreminja državno lastnino v splošnoljudsko imovino

Jugoslovanska revolucija prva v zgodovini človeštva spreminja državno lastnino v splošno ljudsko premoženje

Danes ne bom navajal niti posameznih obdobij našega razvoja niti velikanskih zmag, ki smo jih izbojevali tako na političnem kakor tudi na gospodarskem področju naše borbe po 29. novembru 1943. Omejil se bom na to, kar je v našem sodobnem družbenem razvoju nedvomno najpomembnejše in kar jugoslovanska revolucija izvaja prva v zgodovini človeštva. V mislih imam začetek procesa spreminjanja državne lastnine v splošno ljudsko premoženje pod upravo neposrednih proizvajalcev. To ne pomeni samo formalne razširitve naše ljudske demokracije, marveč je kakovostno nov pojav v družbenem razvoju pod starim proletarskim geslom «Tovarne delavcem», ki ga je postavil Tov. Tito.

Nova sicialistična Jugoslavija stopa danes naprej sredi viharne socialistične graditve in vseh težav, ter nesorazmerij, ki izhajajo iz nje. Poleg tega je najostrejših napadov tako, državnokapitalistične birokracije ZSSR in njenih satelitov kakor tudi najreakcionarnejših «klasičnih» kapitalističnih krogov na svetu.

Kakšne temeljne naloge nas čakajo pri takem položaju in takih razvojnih pogojih? Vodeč v svojih mednarodnih odnosih dosledno politiko enakopravnosti narodov in držav se mora nova Jugoslavija zavarovati pred napadalnostjo utrditi mora svojo obrambno sposobnost. To ni samo naša dolžnost ki jo imamo do miru na svetu, do svobodoljubnega človeka. Zavedajoč se, da brez materialnih temeljev ni zagotovljena uspešna graditev socializma, vloga nova Jugoslavija še naprej vse napore za svojo hitrejšo industrializacijo.

BOGASTVO istrskih KAMNOLOMOV

Naša Istra je poznana že od pamtiveka po svojih kamnolomih, ki se razprostirajo vse od Raškega kanala mimo Pazina do starega Rovinja. V neposredni bližini Pulja se nahaja kamnolom Vinkuran ali »Cave Romane«. Kamen v tem kamnolomu je star že okrog 2000 let. Pred vojno so iz tega kamnoloma izvažali ta dragocen kamen v Italijo, Turčijo, Egipt in Svico. Iz tega kamna je tudi zgrajena veličistna arena v Pulju, ki jo je zgradil cesar Klavdij pred 1900 leti. Ta kamnolom je najstarejši kamnolom v Jugoslaviji in tudi na svetu. Kamen iz tega kamnoloma je zelo vzdržljiv proti raznim vremenskim neprilikam, na zraku se coli učvrsti in je odličen za obdelavo. To je kamen bodočnosti, uporabljajo ga samo za veličastne zgradbe.

V neposredni bližini otoka Briona, dobrih 15 km od Pulja je kamnolom Sv. Jeronim, ki je poznan po vsem svetu. V tem kamnolomu je kamen rumenkasto rdeče barve, zelo odporen proti zraku in se lahko odlično obdelujejo. Pred vojno so ga izvažali po vsem svetu, največ pa v Avstrijo. Ta kamnolom ima še to prednost, da ima luko in lahko kamen odvažajo z ladjami. Pri vhodu v Raški kanal, okrog Rakalja je 5 velikih kamnolomov s prav takšnim kamnom. Kamen v teh kamnolomih je zrnast in svetlo sive barve.Uporabljajo ga za gradnje v morju. Kamnolom »Rakal Kalavojna ima kamen bele barve z redkimi temnimi pikami in ga uporabljajo za zunanje dele stopnic, profile in, obalne zidove. Kamnolom »Rakal Pedrona« pa je na sami obali. Njegov kamen vsebuje mnogo kalcija ter ga uporabljajo predvsem za stopnice. Pred vojno so ga mnogo izvažali v Italijo v industrijske svrhe. Kamnolom Valtura pa je oddaljen od Pulja 12 km. Kamen je pisan in poln kamenih školk. Pred vojno so ga izvažali na Češko in v Ameriko. Poznan je pod imenom »Fior de Isola« (Cvetje otoka). Po svoji sestavi je pol marmor in se obdeluje kot vsak marmor, uporablja pa za olepševalna dela, za fasade in stopnice. Odporen je proti vsem vremenskim neprilikam.

Kamen, ki ga uporabljajo tudi v kiparstvu, je izredno lepe bele barve ter odporen proti mrazu in toploti, je v kamnolomu Vodnjan. Imenuje pa se Marčanski kamen. Iz tega kamna je tudi zgrajen cesarski dvorec na Dunaju. Dobrih 30 km od Pazina pa je znan kamnolom Vrsar. Temu kamnu ne škoduje niti najhujša zima, zato so ga pred vojno izvažali predvsem v Rusijo. Pred vojno so iz tega kamna zgradili kolodvor in most v Benetkah ter mnogo najlepših beneških palač. V bližini Pazina pa je kamnolom, katerega kamen poznajo na svetovnem tržišču pod imenom »Verde di Pizino« in »Nocolato di Pizino«. Pred vojno so ga izvažali v Ameriko in Anglijo ter v druge države. Odporen je proti zimi in se da odlično obdelovati. Uporabljajo ga za olepšanje notranjosti zgradb. Velikanska katedrala v New Yorku je zgrajena iz kamna zelo lepe rumene barve. Imenujejo ga »Giallo d'Istria«, kopljejo ga v kamnolomu Bale, 12 km od Vodnjana. Za newyorško katedralo so ga porabili 40.000 ton. V Buones Airesu pa so zgradili cerkev iz tega kamna, tudi univerza v Trstu je okrašena s tem kamnom. Po vojni so iz tega kamna zgradili najlepše spomenike in javne in kulturne zgradbe. Uporabili ga bodo tudi pri gradnji Novega Beograda; za palačo parlamenta in Centralnega komiteja KPJ.

TITOVGRAD — Letos so v Črni gori investirali za gradnjo tovarn in hidrocentral 500 milijonov dinarjev.

Bivši finančni minister in član Politbiroja Sretan Žujevič na svobodi

Javno tožilstvo FLRJ je s sklepom od 21. novembra t.l. ukinilo kazenski postopek proti obtožencu Sretanu Žujeviču in je odredilo njegovo izpustitev na svobodo. V utemeljitvi razsodbe se povdarja, da je obtoženec podaj 11. novembra t. l. izjavo, v kateri priznava svoje nezakonite veze s sovjetskimi organi in svoje sovražno delovanje proti Jugoslaviji.

Žujevič je med drugim izjavil: «Šele sedaj, ko sem dejansko zvedel za resnico in jo jasno spoznal, sem lahko prišel pred Partijo in centralni komitet. To pa zato, ker sem z nova spoznal in občutil Partijo od katere sem in proti kateri sem bil daleč odšel. Sedaj sem tudi prišel do spoznanja, da pomenijo napake ki sem jih napravil velikanski prestopek proti partiji, proti koristim naših narodov in naše države, in proti obstoju naše državnosti kot take».

«Nisem niti pojma» nadaljuje Žujevič v svoji izjavi«, o globokih spremembah ki so se izvršile pri voditeljih VKP (b) in v SZ, in sicer spremembe tako načelnega značaja, (v ideologiji) kakor tudi konkretno v sami praksi SZ in glede notranjega življenja države se pravi graditve socializma, kakor tudi v pogledu zunanje politike, taktike, namenov in smotrov.

Sedaj mi je jasno: z njihove strani sploh ni šlo za pojasnevanje, razumevanje, pomoč, ki naj jo matična Partija (za kakršno sem jo imel) in edini «dosledni tolmač», «nosilec in nadaljevalec» nauka Marksizma in leninizma itd. izkazuje drugi bratski kompakt. Izjava pravi dalje: Jemali so me v zaščito. Sedaj me je sram takih branilcev. Čeprav sem bil v zaporu sem se čutil svobodnega od kar sem se njih osvobodil. Osvobodila me je Partija naša komunistična partija Jugosuavije, CK KPJ osvobodili so mojo misel mračnjaških okovov. Partija ima prav. Partija je pravilno ravnala nasproti meni, ker sem bil orodje, in sicer slepo, sovražne politike, s katero so hoteli sovražniki naše partije rušiti našo državo. Partija me ni aretirala temveč me je rešila pred njimi in me osvobodila.

Dalje piše Žujevič, voditelji VKP (b) so v tem trdili, da so posamezni vohuni, temveč da je fašistična vsa partija. To je popolnoma nesmiselno, nepojmljivo, amoralno, zlomiselno.

Toda poznam člane naše Partije, vem kdo so in kakšni so, vem, da so to najboljši delovni ljudje, naudušeni, ponosni na ime Partije, z visoko moralo komunista, borci za socializem, za vse, kar je vzvišeno, čisto in lepo, pripravljeno, da se lotijo na poziv Partije sleherne naloge in da jo izpolnijo ne glede na težave in žrtve. Sedaj pa mislim, da to vedo tudi obrekovalci, in ker to vedo, zato tudi obrekujejo.

Name je zlasti delovala njihova trditev v prvem pismu o »porastu kapitalizma«, ki je prav porazno. Nisem bil samo prepričan, temveč sem bil iz konkretnega dela, pri katerem sem bil zaposlen, videl prav nasprotno. Po drugi strani pa so naš kurz, celotno naše pojmovanje in vsa politika šli v smeri opravljanja, temveč tudi uničenja kapitalističnih elementov.

V izjavi je dalje rečeno, v teh letih in pol je naša Partija z intenzivno razčlenitvijo vprašanj na način, kakor sta jih postovila Marx in Lenin,, razbila vse trditve voditeljev VKP(b) glede na našo Partijo, ker te trditve sploh niso mogle vzdržati resne kritike, predvsem pa jih drobi v prah in pepel edina dosledna revolucionarna praksa, to je naša. Partija je uspela, da je popolnoma razkrinkala potvorbe in krivo razlago in neovržno dokazala, da so se voditelji VKP(b) dokončno oddaljili od Marksizma-leninizma in ga opustili. Zaradi tega pa so popolnoma naravno tudi zapadli v revizionizem najslabše vrste.

Vse to me je pripeljalo do tega, da sem spoznal resnico, in odločilno vplivali, da sem sprostil svoja razmišljanja in svoje misli. Če tega ne bi bilo, če mi sama Partija ne bi bila pomagala, bi bil tudi še nadalje ostal v prepričanju, da je politika VKP(b) pravilna in da je njihova razlaga marksistično - leninističnega nauka nezmotljiva.

Izjava se zaključuje takole: Danes sem prost teh svojih zablod po vaši zaslugi, tovariši ter sem se znašel, zavedajoč se svojih napak, iz oči v oči pred Partijo, toda izključen iz nje. Po 25 letih dela življenja v Partiji v 52 letu svojega življenja sem prišel do tega rezultata in do te resnice: kriv sem in izključen sem iz Partije, medtem ko okrog mene vre življenje Partije pri graditvi socializma

Samo to lahko rečem: hvala vam, tovariši, da ste me rešili, znova vidim Partijo in jo čutim v sebi.

Gre za mojo nadaljno usodo. Sodim, tovariši, da nimam pravice, da bo vas za kar koli prosil, razen za eno: rešite jo. Vašo odločitev bom izpolnil«.

Maršal Tito, vrhovni komandant NOV in POJ podpisuje zgodovinski odlok, s katerim se uradno proglaša ustvaritev Federativne ljudske republike Jugoslavije

SEDEM DNI PO SVETU

Bivše partizane spravljajo v zapor - fašistične krvnike puščajo na svobodo De Gasperijeva sodišča

Pred dnevi je italijanska policija v Furlaniji aretirala bivšega poveljnika partizanske garibaldinske divizije XXX «Lina Zocchia, komisarja iste divizije, Valerija Stella in bivšega poveljnika garibaldinske divizije «Natizone» Marija Fontanija. Nameravali so aretirati tudi bivšega komisarja divizije «Natizone» XX Vanija Padovana, toda ta je pravočasno zbežal. V spisku, ki ga ima v rokah policija, so imena tudi številnih drugih partizanov zgoraj navedenih divizij. Do teh aretacij je prišlo kmalu po znanem procesu proti garibaldincev, ki so jih obtožili, da so Beneški Sloveniji ubili 20 članov znane brigade Ozopovcev. Na tem procesu so sodniške oblasti skušale obsoditi vso partizansko borbo, ki so jo vodili v Beneški sloveniji in Furlaniji omenjene divizije ter enote devetega korpusa, ki se je v Beneški Sloveniji boril proti nacistom in fašistom

Napredovanje Vietminhovih čet v Indokini

Francoske enote v Indokini so evakuirale trdnjavo Tam Mai, ki leži 24 km zapadno od Mon Caya, na skrajnem severovzhodu Tonkina. V drugem poročilu agencije je rečeno, da je glavnina franciskih sil iz Mon Kaja izgubila zvezo z utrjeno postajo Čur Baisan, ki leži 35 km jugozapadno od Mon Kaja.

V zvezi z razvojem položaja v Indokini je prispel v Hanoj Bao Daj obenem s presednikom vlade Tran Van Hujem in Boyer de Latourjem, visokim komisarjem Severnega Vietnama.

Francoski visoki komisar v Indokini je vpoklical na tritedenske vaje rezerviste iz razreda od od 1935 do 1949.

Goriški brezposelni proti naseljevanju beguncev in zavlačevanju najavljenih del

Odbor goriških brezposelnih delavcev je poslal predsedniku italijanske vlade De Gasperju protestno pismo proti naseljevanju ezulov na goriškem in proti zavlačevanju najavljenih del. Goriška pokrajina šteje najvišji odstotek brezposelnih v vsej italiji in sicer osem odstotkov vsega prebivalstva. Na goriškem je italijanska vlada naselila okrog 12.500 ezulov. Samo v občini Farra, ki šteje 1.800 prebivalcev je nastanjenih 500 ezulov.

Protestno pismo brezposelnih dalje zahteva, naj se vendar začne z napovedanimi deli na Krminško — Gradiščanskem polju. Poleg tega zahteva pismo popolno zaposlitev v velikih tržaških ladjedelnicah in ponovno obratovanje tržiških ladjedelnicah in ponovno obratovanje tovarne olja v Tržiču, kjer je bilo pred meseci odpuščenih 300 delavcev. Goriški brezposelni delavci zahtevajo nadalje nakazilo 436 milijonov lir, ki jih je italijanska vlada obljubila goriški pokrajini za leto 1950. Do sedaj niso hoteli vprizoriti pouličnih demonstracij zaradi bližje meje, pravijo brezposelni delavci v zaključku protestnega pisma, vendar če vlada ne bo odobrila naših zahtev, se bomo poslužili odločnejših sredstev.

Dolarji...

V Italiji zadnje čase niso več posebno zadovoljni s stricom Samom. Dokler je dobrodušni stric trošil dolarje kot pesek, ni bilo hvale in kadila nikdar zadosti. Toda prišel je mister Dayton in je hotel malo posvetiti kam je šel ves denar, s katerim je mislila ameriška vlada ustvariti čvrste osnove italijanskega gospodarstva. Pri tem je odkril prav žalostne stvari. Namreč, da službeno Italijo prav malo zanima, kam je šla ameriška podpora in da široki sloji ljudstva od tega niso imeli prav nobene koristi. Ugotovil je, da so italijanski gospodarski krogi mnogo preveč sebični, da bi se dalo izvesti širokopotezno gospodarsko organizacijo. Seveda si gospodje, okrog Confindustrije niso dali tega reči in začel je prepir, ki se še sedaj ni polegel. Moral je nastopiti sam zunanji minister Sforza, da bi potolažil slabo razpoložene prijatelje preko luže. Dejal je, da sicer razume, da so malo nezadovoljni, ker se je Evropa slabo odzvala njihovemu klicu na pomoč v Aziji, toda Italije pri tem ne zadene nobena krivda, ker oni pač nimajo glasom mirovnih določb vojske. Če pa bi jo imeli, bi seveda bili z vsemi milijoni bajonetov poslali tja. Pomagajo pač s tem, kar morejo in sicer moralno in gospodarsko. Toda v Ameriki so se ob tej veliki pomoči malo namuznili, češ, moralna pomoč že, že, kar se pa gospodarstva tiče, je pa vsa stvar prav na slabih nogah. Doslej ni Italija niti naročila še surovin, ki bi jih potrebovala za izdelavo vojne industrije, čeprav ima nad 2 milijona brezposelnih. Tudi niti še predložila proračuna za izboljšanje svoje industrije, tako da so tozadevne fonde v znesku 325 milijonov dolarjev razdelili le Francozi in Angleži, ki so vsaj predložili sijajen načrt. Italija bo pa ob dolarsko torto.

Res bo čvrsta atlantska zveza, ki se bo opirala na tako gospodarstvo in take junake.

MEHIKA — Pri eksploziji turbine petrolejske čistilnice v državi Vera Cruz, je bilo 18 mrtvih, 300 pa se jih je zadušilo.

Ali se podnebje res spreminja?

Seveda smo vsi radovedni, kakšno bo jesensko vreme in še bolj, kakšna bo letošnja zima. Kaj nam odgovarjajo na to vremenoslovci? Ko so se neki radovedneži obrnili na našega najbolj znanega strokovnjaka profesorja Obuljena, jim je na njih vprašanja odgovoril, da deset let zapaža stalno spremembo podnebja. V predelih, kjer vlada večna zima, na arktičnih krajih na primer je nastopilo v zadnjih treh desetletjih močno padanje in zoževanje ledenega pokrova. Podoben primer je tudi z ledeniki v Alpah in v skandinavskih planinah, ki so se zelo zmanjšali. Zakaj? V temperaturah so nastale velike razlike. Tako je bilo v severni in srednji Evropi močno znižanje letnih in zvišanje zimskih temperatur, v južnih in jugovzhodnih predelih je pa močno zvišanje letnih in znižanje zimskih temperatur. Tudi v količinah padavin so nastale velike spremembe. V severni Evropi, razen na področju Atlantskega oceana med severno Angleško, Groenlandom in zahodnim delom skandinavskega polotoka, se stalno povečujejo količine padavin, nasprotno pa se opaža v poltropskih predelih okrog 30. vzporednika močno zmanjšanje padavin. Nastopa suša, ki se širi proti severu.

V naši državi, je dejal prof. Obuljen, zapažamo v zvezi s temi pojavi močan porast letnih temperatur, posebno v zadnjih 5—10 letih. Razlika v temperaturah v poletju in zimi stalno narašča. Padavin je manj, posebno v resni letni dobi. Tudi to leto je bilo pri nas izredno sušno, pomanjkanje padavin pa napravlja škodo našemu kmetijstvu že celih 10 let. Ko je govoril prof. Obuljen o jeseni, je dejal, da je normalno, da pade največ padavin v tem letnem času in v zgodnjem poletju. Potemtakem je treba pričakovati, da bo konec septembra in začetek oktobra precej dežja. Po dosedanjih izgledih bo padal dež po večini v Primorju, količine padavin v Vojvodini pa bodo znatno manjše. Vprašan, kakšna bo zima, je strokovnjak odgovoril sledeče: Ni mogoče napovedati, kakšna bo zima, ni pa nobenih znamenj, da bo posebno huda.

Pregled MEDNARODNIH POLITIČNIH DOGODKOV ZADNJEGA TEDNA

Poslanci LR Kitajske so se predstavili Združenim narodom z namenom, da jih oštejejo za njihov poseg v Koreji. Na poti skozi Anglijo so bili deležni velike pozornosti njenih službenih krogov, ki so hoteli še posebno dopovedati Kitajcem, da radi Koreje lahko prav mirno spijo, ker ne namerava nihče tam drezati v njihove posebne interese. Da bo Kitajska varnost še bolj zagotovljena, je predlagal minister Bevin, da bi se ustvarila ob mandžurski meji neka vmesna cona, ki jo ne bi zasedla vojska Združenih narodov, Kitajci so po svoji priročni vljudnosti vse to poslušali in molčali. Zaupajoč v ta molk, je začel vrhovni poveljnik zavezniških sil v Koreji ofeznivo z vsemi razpoložljivimi silami in ob njenih začetnih uspehih že obljubil svojim vojakom, da bodo lahko jedli božičnega purana pri svojih družinah v domovini. Toda prišlo je drugače. Kakor roji kobilic so preplavili Kitajci severno Korejo in odplavili zavezniško vojsko. Sicer je avijacija kosila neusmiljeno po nastopajočem človeškem mravljišču, vendar je ostala brez moči proti silni človeški množici, ki nastopa z vdanostjo, ki odlikuje vzhodnega človeka. V Ameriki se je sestal zaradi tega Varnostni svet pod predsedništvom Trumana, v Tokiju pa vrhovni vojni svet pod vodstvom Mac Arturja, ki zahteva od Združenih narodov dovoljenje, da ruši kitajske baze v Mandžuriji, ker bi sicer ne mogel odgovarjati za uspehe svoje vojske na bojiščih. Istočasno se pa v Varnostnem svetu oba tabora, namesto da bi iskala rešitev za izhod iz zagate, obdelavata z napadalci in zehtevata drug od drugega, naj njegove čete takoj zapuste Korejo, ki si bo že sama potem postavila vlado in režim, kakor bo najboljše odgovarjal željam ljudstva.

Minister Acheson pravi, da bi mogel razvoj dogodkov na Kitajskem in v Koreji skrivati neprijateljske namene SZ napram Evropi. Radi tega uvaja Amerika ukrepe, ki naj bi okrepili varnost zapadne Evrope. Obnovila se je v Nemčiji VIII. armada s poveljstvom v Stuttgartu. Okrepile so se tudi policijske čete v Berlinu, ter prejelo novo nadvse moderno orožje. Američani pritiskajo poleg tega z vsemi silami na zapadno Evropo, da bi se bolj zavedala nevarnosti in zares pričela z oboroževanjem. Pripravljeni so tudi navzlic francoskemu odporu, dati Zapadni Nemčiji večjo svobodo pri njeni oborožitvi. Volitve, ki so se vršile v nedeljo na Bavarskem so namreč pokazale nad vsak dvom, da Nemci niso zadovoljni z službeno politiko, sicer ne bi dobili socialisti večino v deželi, ki so jo doslej klerikalci smatrali za svojo politično trdnjavo. Pri tem gotovo ne gre za to, da bi Nemci preko noči postali iz dobrih nacistov dobri socialisti, marveč je zmaga teh le znak, da se tam zbira polno nezadovoljnežev, katerim se ne dopade niti zunanje niti gospodarska politika Adenauerjeve vlade. Vsi se pa še vedno upirajo načinu oborožitve, kakor si jo zamišljajo na zapadu zlasti v Franciji, in pravijo, da so pripravljeni sodelovati pri obrambi zazapadne Evrope le pod pogoji, da postane Nemčija enakopraven član v družini zapadnega sveta.

Francijo pa naprej mučijo stare skrbi. Nikakor ne ve, kako bi prišla na čisto s svojo vzhodno sosedo Nemčijo in ali bi ji dovolili, da se oborožuje, ali ne. Ministrski predsednik Pleven je iznašel tako lep načrt, kako bi Nemci dali vojake in kako bi jih Francozi komandirali, vendar pa pravijo Nemci, da ne gredo na ta lim. V Indoneziji jim prav trdo huda prede. Pravijo, da tudi tam, kakor v Koreji škilijo Kitajci čez mejo, s katerimi ni prav dobro češenj zobati. Že sedaj so Hočiminhu toliko pomagali, da zavije vrat eni francoski postojanki za drugo v džunglah ob severnih mejah. In tej tajinstveni vojni neče biti konca. Hočim-inh pravi, da niti še začela ni, a Francozi pa že sedaj nimajo ne denarja, kaj šele vojakov. Zato pošiljajo pa tja več komisij, ki napravijo vse prav lepa poročila in ki končajo tako, da je treba vojakov in denarja. Tega pa ni in tako je Francija v začaranem krogu, iz katerega ji niti mogočna Amerika ne more pomagati. Ta pravi, da lahko pomaga le onim, ki si hočejo tudi sammi pomagati, med katerimi pa ni Francozov, ker sicer bi kazali večje razumevanje za ameriško stališče do oborožitve Nemčije.

Anglija se v strahu, da ne bi zašla v novo vojno ne zna odločiti in pusti, da jo vodijo dogodki, očividno zaupajoč v svojo dobro zvezdo, ki jo je že v dveh vojnah rešila iz položaja, ko je izgledalo že vse izgubljeno. Ne majejo se pa temelji njenega gospodstva samo na vzhodu, marveč tudi prepir z Egiptom se noče poleči, kjer slednji nikakor noče popustiti v svoji zahtevi, da bi se Angleži pobrali iz Sudana in od Sueškega prekopa. In ker so take bolezni naležljive, so se sedaj začeli oglašati še v Iraku, Kjer tudi pravijo, da pogodbe, ki so jih svoj čas naredili z Angleži, niso preveč prostovoljne, marveč da so dober del pri njih imeli angleški bajoneti. Zato bi oni želeli tako pogodbo, pri sestavljanju katere jih ne bi bilo tako strah. In še Arabska Liga, ki je doslej veljala za poslušno orodje angleške politike na Bližnjem vzhodu, se je začela nekam puntati, tako da v angleškem primeru res velja ona prislovica, da nesreča nikdar sama ne pride.

Italijani pa zopet žalujejo. Sedaj za Eritrejo, katero so končno prisodile velesile Abesincem. Pri njih se najbolj pokaže resničnost izreka, da kdor preveč stisne, premalo zgrabi. Malo manj skomin bi kazali Italijani po tuji zemlji, pa bi še danes imeli Eritrejo. Za časa svoje kratke vladavine v Abesiniji so pa še pokazali tako slabe in krute kolonizatorje, da se jim danes povsod odreka pravica vladanja nad tujepoltimi narodi.

PREGLED DOGODKOV na korejskem bojišču

Ameriške in južnokorejske sile, ki so se v prvi fazi vojnega spopada na Koreji pod močnim pritiskom severnokorejske vojske umaknile na skrajni jug Korejskega polotoka, so lepega oktoberskega dne pognali v akciji vse svoje kopne pomorske in zračne sile ter zasedle v kratkem času vso južno Korejo. Pognale so se čez 38 vzporednik in vrgle severno Korejce na skrajni sever Koreje. Mac Arthur je že pred dobrimi mesecem pozvali severno korejsko vojsko naj položi orožje in korejskemu ljudstvu obljubil mir svobodo in demokratično oblast. Te obljube ameriškega lisjaka pa niso imele nikakršne podlage, kajti istočasno so bile — in so še vedno — na dnevnem redu množične aretacije, obsodbe in zverinsko obračunavanje pod okriljem ameriških bajonetov proti vsem tistim, ki so imeli količkaj povezave s severnokorejsko vojsko. Med tem ko je tisk zapadnih držav že naznanjal konec odpora severnokorejske vojske in so začeli ameriški piloti, morda iz bojazni, da bo prehitro konec te žaleigre, dražiti bližne Kitajce, kakor tisti, ki si želijo zabave in dražijo sršene v gnezdu, se je iz zmrznjenih severnih gora oglasil Kim Ir Sen in napovedal neizprosen boj do zadnjega človeka. Z onstran korejskih gora pa so se oglašali bojeviti Kitajci in vedno močneje vpili, da ne bodo prenašali na svojih mejah ameriškega napadalca. Končno so Kitajci prišli k konkretnemu dejanju in poslali pred kratkim nekaj svojih divizij Korejcem na pomoč, katerih prisotnost na bojišču so Amerikanci takoj občutili. Ameriški vojni izvedenci so izjavili, da so Korejci v primerjavi s Kitajci pravi diletanti. Toda po prvem sunku, ki je ameriške in južnokorejske sile prisilila k umiku, so Kitajci ponoči izginili iz bojišča in so južni začeli zopet nastopati proti reki Jalu in Mandžurski meji. Nekatere edinice so že dosegle severno mejo Koreje.

Pred enim tednom, ko so Severni razpolagali še z zelo ozkim pasom ozemlja vzdolž severnih meja Koreje, katera so ameriški bombarderji in topništvo vsak dan obsipali z bombami, je Mac Arthur, kakor da bi mu postajali stopicanje na severu dolgočasno, napovedal veliko splošno ofenzivo, katere namen naj bi bil, v najkrajšem času popolnoma uničiti ostanke severno korejske vojske in proglasiti dokončno zmago. Toda Mac Arthurjeva ofenziva je zadela takoj na trdo in si že po treh dneh spremenila v najhujši poraz v tej vojni.

Pod silovitim pritiskom severnokorejskih in kitajskih divizij so bili prisiljeni Južni k naglemu umiku. Položaj je postal naravnost katastrofalen. Kitajci, ki jim ni mar žrtev, so presekli fronto na dvoje, izolirali in obkolili več ameriških edinic in začeli napadati iz vseh strani. Protiofenziva je tako močna, da so Amerikanci začeli postavljati vprašanje, ne več kako obdržati položaj, temveč, kako rešiti iz tega pekla Mac Arturjevo vojsko, ki je izgubila ravnotežje in ji preti nevarnost popolnega uničenja.

Po zadnjih vesteh z bojišča se je umik Mac Arturjeve armade spremenil v pravi beg, med tem se pa šest kitajskih armad razliva proti Jugu med besno ofenzivo. Oddelki 5 Kitajske divizije so napadli mornariške strelce in dva polka 7 divizije ter jim odrezali pot za preskrbo. Položaj je zelo resen. Novi vali Kitajskih čet se zaletavajo v zavezniško črto šestdeset kilometrov od Piong Yanga.

Poročila s fronte pravijo, da so Kitajci že vrgli v borbo približno 25 divizij ali 250 tisoč mož, ki skušajo vreči Mac Arturjeve čete s Koreje.

Novi potek fronte do katere se bodo umaknile Mac Arthurjeve enote jasno kaže, da se je začela bitka za Piongiang.

Televizija v ZDA

Na najvišjem nevyorškem poslopju grade največjo anteno za televizijsko postajo. Ta antena, ki bo visoka 500 metrov, bo omogočila sprejemanje televizijskih sporedov na 80 km. Doslej je znašala ta razdalja 50—60 km.

V Britaniji vedno večji izdatki za obrambo

Britanski finančni minister Hugh Gaitskell izjavil na zborovanju laburistične stranke v Svanleyu, da bodo znašali britanski izdatki za obrambo prihodnje leto približno 300 milijonov funtov štrlingov.

Ko je govoril o nevarnosti zaradi pomanjkanja surovin in povišanja svetovnih cen, je minister Gaitskell izjavil, da si Velika Britanija prizadeva odpraviti to nevarnost z mednarodno akcijo. Minister Gaitskell je opozoril, da se bo indeks cen trgovine na drobno, ki se je v oktobru povečal v Veliki britaniji za eno točko, brzkone dvignil še za eno točko do konca tekočega leta.

TEDEN SLOVENSKE KULTURE

veličasten prikaz naše narodne zavesti in našega prosvetnega dela

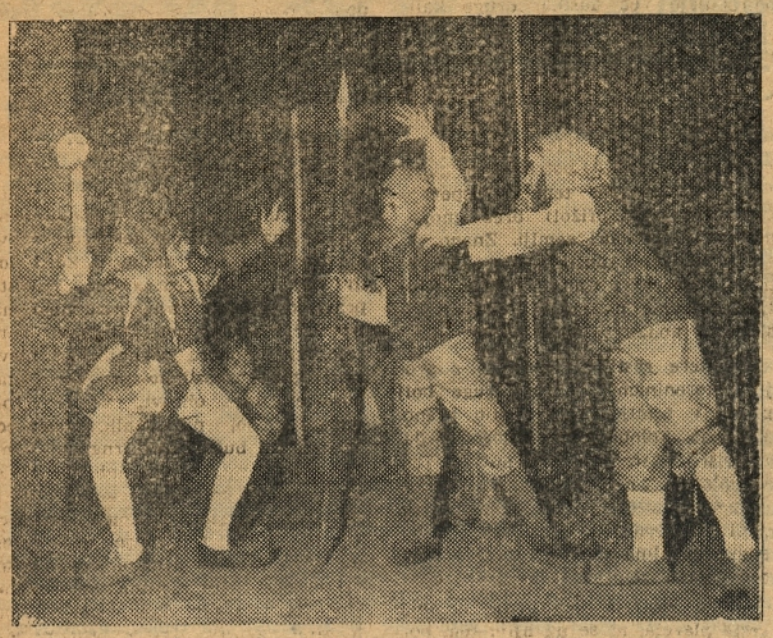

Tudi mladina in pionirji slovenske gimnazije v Kopru so se v Tednu dobro pokazali. Uspešno so nastopili z otroško spevoigro »V kraljestvu palčkov«. Redkokdaj je bilo koprsko gledališče tako polno, kot ob njihovi predstavi.

Tako so bile napolnjene naše dvorane. Na sliki: ljudstvo Sv. Antona in okoliških vasi je napolnilo dvorano zadružnega doma ob uprizoritvi »Županove Micke«

SNG iz Trsta pa je gostovalo v Kopru z Božičevo dramo »Umik« in spet potrdilo svojo visoko umetniško kvaliteto

Dramska družina iz Dekanov pa je 25. novembra uspešno nastopila v Koprskem gledališču s šaloigro »Lavorjev venec«

(Nadaljevanje s 1. strani)

pozornosti in bilo bi potrebno o njem spregovoriti še na drugem mestu.

V ponedeljek zvečer so dijaki slovenske gimnazije v Kopru uprizorili Ribičičevo mladinsko igro »V kraljestvu palčkov«. Dvorana je bila za to prireditev nabito polna in navdušenja nad mladimi izvajalci ni bilo ne konca ne kraja. Predstavi je prisostvoval tudi tovariš Grbec, ki je uglasbil igro in je med odmorom nagovoril mladino ter jo izpodbujal, naj nadaljuje na svoji poti. Vsi izvajalci so bili dobro pripravljeni in predstava je potekla skoro brez vsake hibe. Za to množično uprizoritev imajo zasluge poleg mladincev režiser tov. Dujc Fr., orkester JA iz Portoroža s kapelnikom Josipom Jankovičem, scenarist Saksida, koreograf Slavko Hiti, odrski mojster Ivan Pertot in obrtna šola, ki je pod vodstvom Zore Ličen izdelala kostume.

Kulturno-prosvetne skupine so sodelovale na predvečer Dneva republike na slavnostni akademiji v koprskem gledališču. Naslednji dan pa so nastopile na Titovem trgu godbe na pihala in zvečer v gledališču baletne in folklorne skupine ter pevski zbori. Na zaključno prireditev je prišel tudi podpredsednik prezidija Ljudske skupščine LRS, ki je v imenu republiškega odbora Ljudske prosvete Slovenije kot njegov predsednik v krajšem govoru pozdravil in čestital vsem, ki so aktivno sodelovali v Tednu slovenske kulture,

Teden slovenske kulture je letos pokazal različne možnosti, ki jih imajo naši prosvetni delavci, da posredujejo ljudstvu kulturne dobrine, in kako istočasno lahko pripravijo vse večji krog ljudi do vedno intenzivnejšega dela na kulturno-prosvetnem področju. Teden kot pregled kulturno-prosvetne dejavnosti je, lahko rečemo, po vsej priliki uspel. Odgovorni na SHPZ so v zadnjem času storili vse, kar je bilo mogoče. Vprašanje pa je, če se da doseči večji uspeh brez obširnih in skrbnih priprav, ki morajo trajati malo več kot samo dva meseca.

Posebno važno je za posamezne skupine, ki so v Tednu sodelovale, da svoje delo nadaljujejo brez večjega odmora, da se že takoj pripravljajo za nove nastope z novimi programi, ki naj bodo še kvalitetnejši in da v svoj krog zajamejo čim večje število aktivnih sodelavcev.

Med največje uspehe »Tedna slovenske kulture« spada nastop dramske družine iz Vanganela, ki je samostojno spravila na oder Linhartovo »Županovo Micko«. Sabadin Stanko, ki je igro tudi zrežisiral v vlogi župana in Viima Babič v osebi Micke, sta najlepše podala svoji vlogi

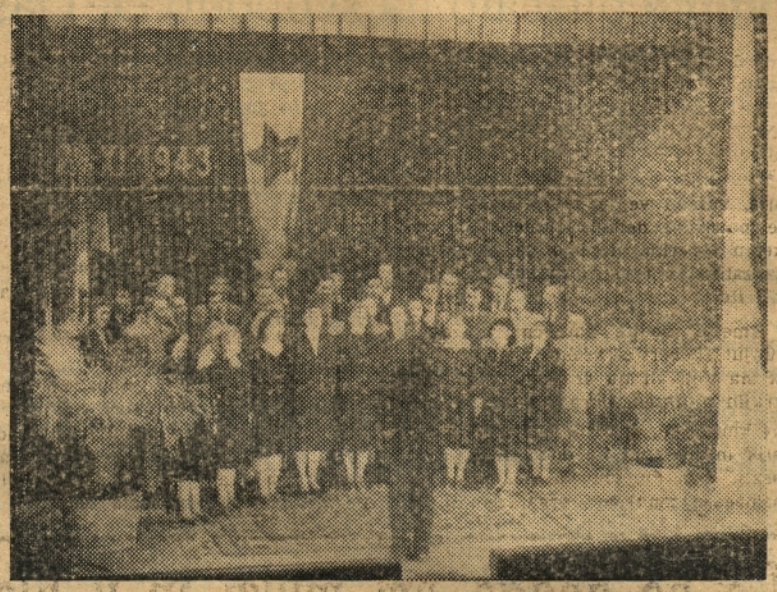

Na Večeru slovenske pesmi — kot zaključni prireditvi »Tedna slovenske kulture« je nastopil tudi novoustanovljeni pevski zbor SKUD iz Kopra, ki je zapel dve pesmi. Ta nov pevski zbor, ki ga vodi tov. Guštin je, lahko rečemo, naš najboljši pevski zbor

V prostorih kluba Vojne uprave pa je bila otvorjena na dan republike Prešernova razstava, ki je vzbudila veliko zanimanje zaradi skrbne ureditve in številnih dokumentov, ki kažejo Prešernovo ustvarjalnost

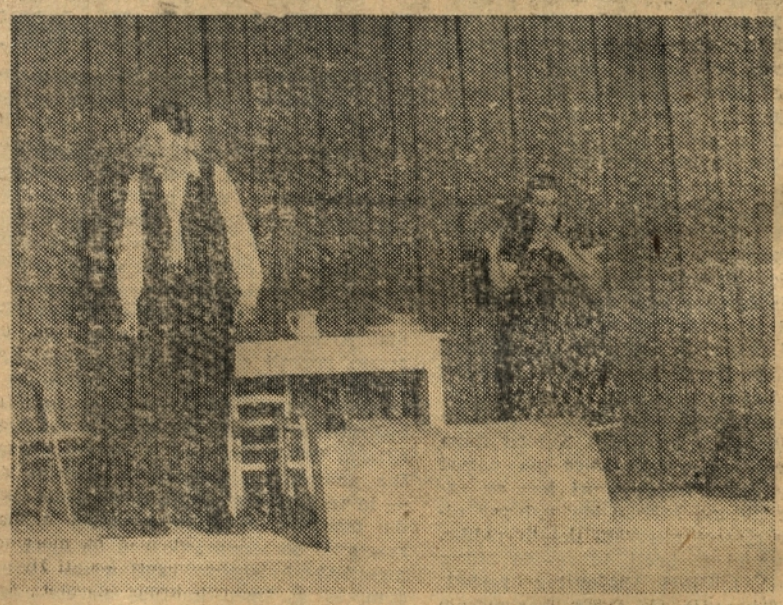

Smarčani so na domačem odru pozdravili dramsko družino iz Sv. Križa, ki je bila v nedeljo pri njih v gosteh. Križani so nastopili s Standekarjevo trodejanko »Prevara« in navdušili šmarsko občinstvo.

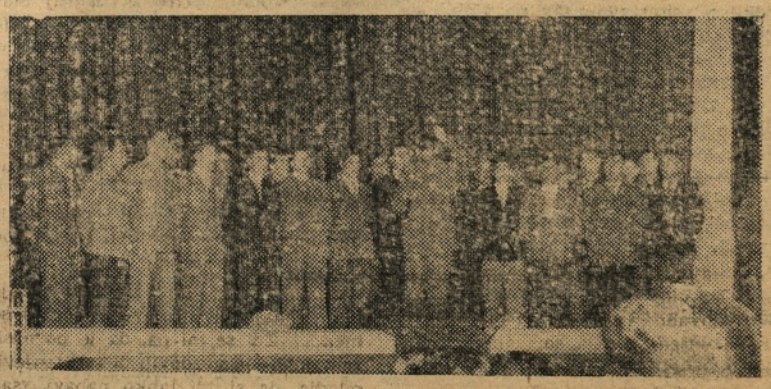

Preteklo soboto je nastopil kot gost tudi moški pevski zbor iz Proseka in Kontovela. Naše občinstvo ga je navdušeno sprejelo

NAŠIM KMETOVALCEM

Kdo še ni pobral oljke

Nekateri kmetje imajo svoj dragoceni letošnji pridelek olja že doma. Ni tako obilen, kakor je kazalo v začetku in kakor je bilo lani, ker je uničila oljčna mušica ta dragoceni sad, ki ga rodi istrska zemlja. Brez olja, vsakdo ve, je težko živeti. Olje je potrebno delavcu, kmetu in vsakemu človeku. Rabimo ga v kuhinji za zabelo, v tovarni za konzerviranje rib, itd.

Kmetje, bodite natančni pri pobiranju! Poberite vsako zrno, ki je še na tleh ali na drevesu. V mnogih krajih v našem okraju imajo kmetje in kmetijsko delovne zadruge mnogo oljk in jih sami ne bodo utegnili pobrati. Tem kmetom in zadrugam naj pomagajo množične organizacije, posebno pa učiteljstvo s svojimi pionirskimi četami.

Da bodo oljke povsod in pravilno pobbane, morajo skrbeti kmečke komisije pri KLO in vse množične organizacije na vasi. Ne sme se zgoditi, da bi kmet pustil oljke na drevesu ali pod njim češ, da jih ne utegne pobrati, ker jih ima več kot za svoje potrebe ali pa iz malomarnosti, ker bi moral višek oddati. Če bi se kaj takega zgodilo, naj vsakdo ve, da je to zločin. Takim prekrškom sledi stroga kazen.

Ko bodo ugotovljene napake, ne bo veljal noben izgovor; pri nas mora veljati geslo: »Poberimo oljke do zadnjega zrna«! Kmečke komisije naj vodijo nad tem strogo kontrolo in nerednega prijavijo oblastem.

Kaj je kolobarjenje in zakaj je potrebno

Stoletna praksa je pokazala, da ne smemo na eni in isti njivi več let zaporedoma sejati ali saditi iste rastline. Vsakdo ve, da ne bi imel dobrih pridelkov, če bi sejal pšenico tam, kjer jo je pravkar požel.

Rastline, ki jih pridelujemo na isti njivi, moramo neprestano menjavati, in sicer po nekem določenem redu. Ta red menjavanja imenujemo kolobarjenje ali plodored. S pravilnim in doslednim kolobarjenjem dosežemo že prav lepe uspehe, tudi če ne pognojimo vsako leto dovolj. Ne moremo si zamisliti naprednega kmetijstva brez kolobarjenja. Prav zato bomo v kratkih potezah opisali, zakaj je kolobarjenje v kmetijstvu potrebno.

Menjavanje rastlin je, nujno potrebno, ker ne potrebujejo vse rastline enakih hranilnih snovi. Katere potrebujejo več dušika, druge kalija ali fosforja. Tako n. pr. niso gomoljaste rastline in korenasta zelenjad t. j. korenje peteršilj niti preveč trpežni niti okusne, ako dobe preveč dušika, porabijo pa večje količine kalija. Listna zelenjad kakor zelje, ohrovt, solata potrebujejo zlasti veliko dušika med tem ko uspevajo stročnice (grah, fižol) brez gnojenja, zlasti v dobri zemlji. Znano je, da te rastlinne dušika sploh ne potrebujejo, celo z njim obogatijo zemljo, zahtevajo pa precej fosforne kisline in apna.

Nekatere rastline prodirajo s svojimi koreninami globlje, druge bolj plitvo v zemljo, kjer črpajo hrano. Pravilno kolobarjenje omogoča, da izkoristijo vse hranilne snovi v raznih plasteh zemlje. Setev ali sajenje posameznih zelenjadnih vrst na isto mesto bi pomenilo izkoriščati vedno enake hranilne snovi in to le v določeni plasti zemlje.

Vsaka rastlina ima svoje posebne vrste plevela, ki se na njivi tem bolj ukorenini, čim več let zaporedoma goje na isti njivi neko rastlino.

Menjavanje posevkov omogoča uspešno zatiranje nadležnega plevela, ki črpa kulturnim rastlinam hrano in vlago. Isto velja za razne škodljivce in bolezni, kajti vsaka rastlina ima svoje zajedalce in bolezni glivične narave.

Nekatere kulture zahtevajo močno gnojenje s hlevskim gnojem ali kompostom (kapusnice, solata), med tem ko uspevajo nekatere le, če so bile dobro pognojene z organskimi gnojili (korenje, peteršilj, pesa).

Poznamo več načinov kolobarjenja. Vsaka dežela in podnebje ima svoje. Odvisno je od kultur, ki jih tam gojijo. Pri kolobarjenju prihajajo v poštev kot glavni posevniki le enoletne rastline, ki dobro uspevajo in dajo sigurne pridelke v določenem okolišu, navedli bomo nekaj primerov, primernih za naše razmere: Zelenjadni vrt, na katerem hočemo uvesti pravilno kolobarjenje, razdelimo na tri večje enake dele, na prvo parcelo, ki jo dobro pognojimo s hlevskim gnojem, sadimo prvo leto kapusnice (zelje, ohrovt, cvetačo), špinačo zeleno, paradižnik, ječčevec, papriko ali bučice. Na drugi kos zemlje sadimo zgodnji krompir, peso, čebulo, češenj, petršilj ali korenje, tretji kos pa razdelimo med stročnice (grah, fižol). Naslednje leto pride na prvo parcelo krompir, čebula ali ostale omenjene rastline, katere gnojimo le z zrelim kompostom ali umetnimi gnojili. Tretje leto pridejo za temi kulturami stročnice. Tam ni potreba gnojiti, če ni zemlja zelo slaba.

Ako želimo gnojiti v vrtu ne le enoletne ali dvoletne temveč večletne rastline (špargije, jagode, artičoke) tedaj razdelimo vrt na 4 parcele. Tri uporabljamo za enoletne in dvoletne rasline, četrto pa za trajnice. Prvi skupini vedno močno gnojimo s hlevskim gnojem ali kompostom, ostalim pa le z manjšimi količinami zrelega komposta ali umetnimi gnojili.

Če bo snaga pri molži in v hlevu, bo med ljudmi manj bolezni

Ako mleko ni trpežno, če nima svojega prijetnega duha in dobrega okusa, če ne dobimo iz njega dobrega in okusnega masla in sira, je temu največ kriva nesnaga. Nikjer pa se mleko ne onesnaži tako, kakor prav pri molži. Z nesnago pa pridejo v mleko razne škodljive bakterije, kvasi, plesen itd. Ti škodljivci mleka pa so tako majhni, da jih ni mogoče videti in opazovati njih razvoja v mleku s prostim očesom. Vse njih početje in delovanje opazimo prepozno, navadno šele potem, ko se nam mleko skisa, ali drugače pokvari, ko dobimo slabega ali neprijetnega okusa, ko se sir napihuje ali kaže druge napake pri svojem zorenju v kleti.

Treba je, da preprečimo vsako onesnaženje mleka kolikor mogoče med molžo. Zato pa moramo predvsem skrbeti za svetle, zračne in snažne hleve, v katerih ima molžna živina suho in udobno ležišče ali Molžno živino čistimo redno vsak dan. Ne puščamo pod njo gnoja in nasteljajmo, ji dobro. Pred vsako molžo osnažimo vime. Molžimo vedno s čistimi rokami v snažno mlečno posodo. Najbolje je, da molzemo pred krmljenjem. Med krmljenjem ali kmalu po krmljenju je v hlevskem zraku vse polno prahu, ki bi lahko prišel v mleko, ako bi tedaj molzli. Pred molžo prezračimo vsakokrat dobro hlev. Tako odide iz hleva zrak, v katerem je polno plinov (amoniaka itd.), ki so škodljivi za živino in mleko. Da se zrak v hlevu preveč ne skvari, bi danes ne smeli manjkati, v nobenem hlevu odvodniki slabega in dovodniki dobrega in čistega zraka. Če je vime zamazano, ga najprej dobro obrišimo s čisto slamo, nato pa umijemo z mlačno vodo in dobro posušimo s čisto slamo ali brisačo. Snažno vime je prvi pogoj za zdravo in dobro mleko.

Kdor molze, naj strogo pazi, da je sam snažen. Pred začetkom molže naj se umije roke v čisti mlačni vodi in naj jih na to posuši in obriše s čisto brisačo. Pri večjem številu krav pa naj si molzač umije roke po končni molži vsake krave. Za vsako umivanje rok in za vsako morebitno umivanje vimena je treba vedno menjati in rabiti popolnoma čisto vodo. Ne gre, da umivamo vsem kravam vimena z eno in isto vodo, kakor je pri nas skoraj splošno v navadi, s takim ravnanjem naravnost delamo na tem, da pride še več nesnage v mleko. Dobro moramo tudi osnažiti stol, na katerem navadno sedimo med molžo. Molzimo v čisto posodo, ki jo uporabljamo samo v ta namen. Molzimo točno ob določeni uri na lahko, hitro in zdržema ter popolnoma čisto. V vimenu ne sme ostati niti kapljice mleka. Ako zastaja zaradi slabe molže še mleko v vimenu, trpi zato mlečnost, lahko nastajajo tudi mlečne napake in se pojavijo bolezni v vimenu.

Zaradi nepopolnega ali slabega izmolzenja dobimo tudi manj gosto mleko, ker je znano, da je zadnje pomolženo mleko tojščobno. Pomolženo mleko je treba takoj po molži nesti iz hleva in ga preceditи skozi cedilo v čisto posodo ali mlečne vreče. Le v sisarne je treba nesti neprecejeno. Ako pa moramo morda počakati s pošiljanjem mleka v mesto, moramo mleko dobro shladiti in nato do oddaje v hladnem prostoru.

Z vsestranskim upoštevanjem snage in pravilnim ravnanjem z mlekom pri molži dosežemo, da postane mleko bolj trpežno al trajno.

Čiščenje vina

V kalnem vinu plavajo razni drobni delci (žive in odmrle glavice, kristalčki vinskega kamna, strnjene beljakovine itd.), ki so tako lahki, da se sami od sebe ne morejo iz vina izločitvi (usesti). Pravimo jim kalež.

Če hočemo usedanje teh, vino kalečih drobcev pospešiti, moramo v vino pomešati kako čistilo, to je snov, ki se v vinu obori v obliki drobnih, ampak specifično težjih kosmulic. Te kosmulice padajo polagoma na dno soda in potegnejo pri tem vinski kalež s seboj. Kalež se s čistilom vred usede na dno soda in — vino se čisti.

Dobro čistilo pa mora imeti sledeče lastnosti:

1. ne sme na okus, duh ali barvo vina slabo vplivati,
2. iz vina se mora kmalu in popolnoma izločiti,
3. vino mora lepo očistiti, to je, tudi najbolj drobne, vino kaleče delce iz vina odstraniti.

Najnavadnejša, v umnem kletarstvu rabljena čistila so: želatina, ribji klej, beljak, mleko, širina, kaolin in španska prst.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Kako zdravimo bolečine v grlu

Ko prehaja zima v pomlad in jesen v zimo, često obolimo na prehladu v grlu v teh letnih časih, se zlasti pojavljajo bolezni na mandeljnih, ki se javlja tako, da nas grlo peče, boli in da težko požiramo. Poleg nedolžnih vnetij so tudi obolenja, ki so življenjsko nevarna, pomislimo samo na difterijo ali pa na abces. Med ljudstvom je močno ukoreninjeno, da je treba pri vseh obolenjih v grlu grgrati in zato priporočajo najrazličnejša sredstva: žajbelj, vodikov superoksid, hipermangan, jodovo raztopino, slano vodo itd. Zanimivo je, da učinek grgranja precenjujemo, kajti grgralna voda ne pride do sluznice in sploh do globoko ležečih obolelih mest. Poleg tega pa je šeškodljivo, da se vneti deli grla ob grgranju premikajo, medtem ko je bolje, da oboleli organi čim bolj mirujejo. Pri angini in težkih obolenjih v grlu je priporočljivo samo izpiranje ustne votline s toplimi ali vročimi tekočinami, kakor pač predpiše zdravnik. Zato je najbolje, da pri bolezni v grlu uživamo zdravila v obliki tablet, ki se v ustih stopijo in pomešajo s slino.

Ob spremembi temperature nas pogosto napadajo vnetja v grlu, ki se javljajo kot praskanje v grlu ali pa trganje po ušesih, seveda ne smemo tudi tako nedolžnega obolenja zanemariti.

Večkrat se ljudje pritožujejo, da jih nekaj v grlu tišči, zdaj manj, zdaj bolj, in zanimivo je, da je ta pritisk v grlu posledica duševnega vznemirjenja. Medicina imenuje ta občutek »globus«, ki v bistvu ni nevaren, ga pa lahko z zdravniško pomočjo pozdravimo.

Pri vseh obolenjih grla težko požiramo. Če pa nastopijo motnje pri požiranju brez vidnega obolenja in v nekaj dneh ne preidejo, tedaj je najbolje, da se zatečemo k zdravniku, ker lahko pomeni resno bolezen.

Pri starejših ljudeh se često zgodi, da čutijo bolečine v ušesih, čeprav je vzrok v grlu in se pomotema zatečejo k ušesnemu zdravniku.

KMETIJSKI svetovalec ODGOVARJA

V p r a š a n j e : Kaj je vzrok, da govedo žre stare cunje in čevlje? Kako to preprečiti?

O d g o v o r Živini primanjkuje rudninskih snovi (apno, fosfor) v hrani. Kriva je mu slaba krma in voda. Zdravimo to bolezen na ta način, da pokladamo živino v dnevnem obroku hrane par žlička klajnega apna in malo živinske soli. Obenem pa moramo, v kolikor nam je mogoče krmiti živino z dobro in tečno krmo (močnata krmila, dobro sen itd.).

V p r a š a n j e : Zakaj grizejo nekateri prašiči zdrobljen tlak v hlevu? Je kakšen pripomoček k tej bolezni?

O d g o v o r : Gre za zgoraj omenjeno bolezen goveje živine. Zdravilo: Klajno apno, drugi apneni preparati in če je mogoče dobiti kostno moko. Po navadi, če mladim prašičem primanjkuje rudninskih snovi, postanejo rahitični in bolehajo na kostolomnici. V teh slučajih pomaga cepljenje proti tej bolezni.

V p r a š a n j e : Kako pomnožujemo in požlahtnjujemo beli trn za podlago hrušk in nešpelj?

O d g o v o r : Beli trn razmnožujemo na najbolj enostaven način s semenom. Zdi se mi pa, da je po naših »gmajnah« in gozdovih dovolj trnjevih mladic, da si jih lahko nabavi vsak, kateri nameravajo to uporabiti v sadjarstvu. Beli trn pa le redko uporabljamo kot podlago hruški in nešpelji. Na vsak način pa je priporočljivo poskušati s to podlago zlasti v kraških predelih v siromašni in suši podvrženi zemlji. Saj beli trn obrodi dobro tudi v najhujši suši. Cepi pa se lahko na razne načine kot pri drugih sadnih vrstah.

V p r a š a n j e : Kako razmnožujemo in požlahtnjujemo oljko?

O d g o v o r : Najbolj naraven in priporočljiv način razmnoževanja oljke je saditev semena (peščic) divlje ali pitome oljke. Iz semena zraste vedno divjaka, katero moramo potem precepiti. Seme, odbrano za setev, moramo poprej dobro izprati z lužino, da ne ostanejo na semenu mesnati deli plода. — Na 1 m2 rahle zemlje, pomešane s tolčenim moštom (zidna malta) posejemo spomladi 2 kg semena, iz katerega zraste približno 2500 mladik. Sledeče spomladi ali jeseni presadimo rastlinice na dobro pognojeno in rahlo zemljo v vrste 40 cm narazen, drevesce od drevesca pa po 20 cm. Dobro razvita, navadno prst debela drevesca cepimo v spomladi na oko ali na drugi način, udomačen v dvičnem kraju. Cepiče vzamemo od dvoletnih vejic. Cepljenke se presadijo v rasadnih in 3—4 leta po cepitvi se presadijo na stalno mesto.

Drugi način razmnoževanja oljke so poganjki, ki zrastejo iz posebnih nabreklin, ki nastanejo na koreninah oljkinega drevesa. Lahko razmnožujemo oljko kar direktno preko teh nabreklin, ali te ne smejo biti prevelike, ker je v tem slučaju nevarnost, da prične drevo kar od korenin naprej gniti in se potem prenaša gniloba na deblo. Na vsak način je najbolj priporočljivo, da se drevo vzgoji iz zdravega semena divje oljke.

Oljko požlahtnjujemo (cepimo) na različne načine. V szomladi na živo ako ali če je drevesce bolj močno, na krono ali na rascep.

V p r a š a n j e : Na govedi opažam bele pege v početku, ne hrastave. Pozneje se te pege vse bolj širijo. Kakšna je ta bolezen in kako se jo zdravi?

O d g o v o r : Gole pege (izpad dlake) pri goveji živini nastanejo vsled bolezni lojnih (znojnih) žlez ali radi pomanjkljive krme. Lahko gre tudi za oblezen, katero povzročajo zajedalci (garje). — Zdravljenje: Pranje kože z milnim špiritoom (spirito saponico), mazanje z žvepleno vazelin-mastjo ali s 5% tobačnim izvlečkom.

Nasveti za hišo in dom

Kako je treba snažiti posodo iz aluminija? Posoda iz aluminija postane sčasoma črna. Osnažiš jo popolnoma, ako jo kuhaš pol do ene ure v vodi, v kateri si kuhala ostanke jabolk, češpelj ali drugo sadje.

Kako odtegneš sol preveč slanim jedilom? Preveč slanim jedilom odtegneš sol, če pogrneš čez lonec čist jeprtič in natreseš nanj pest moke. V nekaj minutah bo jed premalo slana. Isto dosežeš, če vržeš v jed čisto umito gobico, jo čez nekaj časa potegneš ven in postopanje po potrebi ponoviš.

Za krmešljeve oči skuhaj skupaj medu in jesiha ter s tistim maži oči. To je izvrstno zdravilo za bolezni vsake vrste.

Pege na obrazu preženeš, če jih mažeš z limonovim sokom, v katerem raztopi še prej žlico soli. Grizlo in peklo te bo, ker ne bo več peg.

Prva pomoč, če te ugrizne pes. Rano je treba takoj drgniti s soljo, tobakovim pepelom in močnim milom, sredstva, ki so hitro pri rokah. Tudi izmivanje z urinom je priporočljivo. Najizdatnejše sredstvo je seveda, da se rana takoj izžge.

Z·A·V·S·A·K·O·G·A·R·N·E·K·A·J

Zdravnikove sanje

»Tovariš zdravnik, ženo imam bolno v Marezigah. Prosim vas, če bi lahko takoj šli na dom; bojim se, da ne bi bilo kaj hudega«, poprosi zadružnik iz Marezig. »Ja, tovariš, takoj, kar recite šoferju, ki čaka z mojo limuzino zunaj, naj se pripravi in takoj bova šla«. In res, čez eno uro se je zdravnik že vrnil iz Marezig. Doma pa ga je čakala ženska iz Gažona s prošnjo, da pride takoj na dom k bolni hčerki. Čeprav je bilo že pozno zvečer, se je zdravnik takoj odpeljal, na dom, pregledal bolno hčerko in ker je imela nevarno pljučnico, jo je vzel kar s seboj v avto in jo odpeljal v Koper v bolnico.

Bum-bum bum močno trkanje po vratih na stanovanju zdravnika, ki je že spal in sanjal prav to, kar sem gori napisal. Zdravnik odpre vrata in zagleda zaskrbljenega očeta, ki ga prosi, naj gre takoj v Pobege, kjer mu sinček še komaj diha. »Pa imate avto, dá se odpeljeva tja?« ga vpraša zdravnik. »Iskal sem že taksi, pa tudi drugod sem že pogledal za avto, pa ga nikjer ne morem dobiti«, se je oglasil odgovor. Zdravnik se je odpravil in nato sta skupaj po Kopru iskala prevozno sredstvo. Po eno in pol urnim iskanju sta res našla pred Taverno nek avto, čigar šofer se ju je usmilil in potegnil v Pobege. Med potjo pa je zdravnik premišljeval o lepih sanjah, iz katerih so ga prebudili . . . — Pik —

Upor v šoli

Tisto soboto — bilo je 1. decembra 1941. — je bilo v šoli vse razburjeno.

»Stavka!« in »Danes jim pokažemo!« so si šepetali znanci ob srečanju na hodniku, pa hiteli s svetlimi obrazi v svoje razrede.

Tudi v razredu je vladal nemir. Kar začudil sem se, čeprav ne morem reči, da smo bili, sicer miren razred.

»Kaj pa je?« sem vprašal sošolca Jožeta Schneiderja, s katerim sva sedela v klopi skupaj.

»Ali ne veš — stavkali bomo!« mi je zašepetal skrivnostno.

»Stavkali?«

»Da. Na Sitarjev znak bomo vsi vstali in nepremično molčali.«

»Zaradi Sivca?« — to je bil namreč naš profesor matematike, ki je bila prva na urniku.

»Tepec! Zaradi fašistov vendar!«

»O, v redu, v redu! Potem seveda!« Takoj sem bil za manifestacijo.

Za hrbtom sem slišal Sitarja, ki je prepričeval Smrekarja: »Čakaj, da ti razložim, za kaj gre. Glej, sedaj je fašistična uprava prav prijazno »povabila« slovensko mladino, naj vstopi v ballilo in kakor se že pravi tistim črnosrajčnim organizacijam. A zakaj to, kaj misliš? Veš — na vsak način hočejo uvesti svoj nečloveški sistem tudi pri nas. A naši ljudje tega ne marajo in zato mislijo ti gospodje, da morajo vsekakor najprej pofašistiti mladino, posebno nas dijake, ki bi potem kot intiligenti morali zastopati fašistične idje in bi tako na janičarski način zasužnjevali in potujčevali svoj narod . . .

»Kaj pa še! Nikdar!« je kar preplašen izjavil Smrekar.

»No, torej!« in Sitar se je obrnil prepričevat na drugo stran.

Tako je bilo tisti dan menda v vseh razredih in po vseh šolah.

Pa je že zazvonilo začetek pouka in v razred je stopil profesor Sivec. Dobri mož je z naših obrazov takoj razbral vznemirjenje in med izpolnjevanjem razredne knjige je začuden vprašal: »Kaj pa vam je danes, kaj?«

Nismo mu povedali. Samo k Sitarju smo se ozirali, kdaj bo dal znak, da vstanemo.

Slednjič je pričakovani trenutek napočil. Preteče so zaropotali stoli, ko nas je 31 dijakov VI. c razreda skoraj vojaško istočasno planilo pokoncu.

Profesor Sivec je onemel — kot mi vsi. Presenečen je ostrmel nad našim početjem. Ko pa je prišel z vprašujočim pogledom od prvega do zadnjega svojega dijaka, je razumel vse. Naši resni, pravzaprav naravnost mrki obrazi so z molkom izražali takrat vse tisto, kar smo čutili v svojih mladih prsih: odpor proti grabežljivemu tujcu, gnus nad fašističnimi idejami.

Nič ni rekel dobri profesor Sivec — tudi potem ne, ko smo spet sedli. Le skozi okno se je zazrl z očmi, kakor bi gledale vso strahoto in veličino prihodnjih dni, in zdelo se mi je, da mu je ob koncu usten komaj zaigral otožen, odobravajoč smehljaj.

V naslednjih dneh smo izvedeli, da je tisto soboto manifestiralo z enominutnim molkom med poukom vse slovensko dijaštvo takoimenovane »Ljubljanske pokrajine«. To je bil prvi skupni upor slovenskih dijakov proti fašističnemu okupatorju.

SITNA VPRAŠANJA

1. Človek je bil na malem jezeru na otoku in se je nahajal v sredini, pa ni imel drugega kot dve deski, ena dolga 6 m in druga 8, a nobena od teh desk ni dosegla nasprotni breg. Kaj je napravil, da je prišel na breg celine, ne da bi si zmočil nog?
2. Dijaki so se odpravili na izlet, Vsak je plačal 150 din, skupna vsota je znašala 6.450 din. Koliko dijakov je šlo na izlet, če jih je ena polovica plačala samo 75 dinarjev?

REŠITEV UGANK

1. Breza; 2. Redkvica.

KDO JE KAJ UGANIL

Danes je prišla vrsta na Sergoš Milko iz Portoroža. Ona je bila izžrebana za nagrado, ker je najbolje rešila uganko.

Za uganke in prvo uprašanje bomo nagradili Presl Mitja istotako iz Portoroža.

Pogovor v avtobusu

Ženska: »Oče, zaprite okno; zunaj je mraz!«

Možakar mirno sedi in kadi. Čez nekaj časa se ženska ponovno oglasi:

»Oče, zaprite že vendar okno, saj vidite, da je zunaj mraz!«

Možakar se tudi na te besede ne zmeni in kadi naprej.

Nato se ženska ujezi in užaljena sama zapre okno. — Možakar pa mirno in vijudno vpraša:

»No, ženska, ali je zdaj zunaj kaj bolj toplo?«

V Loggi

»Halo, natakar, prinesite mi vina!«

»Ga nimamo! — Samo v steklenicah!«

»Kaj ga imajo drugi v škrnicljih?«

Čigavi . . .

. . . so zaboji in košare, ki že davno leže ob skladišču Kmetnaproze v Kortah? Ali so bili morda podarjeni, da tako razpolagajo z njimi? Verjetno je, da bodo bolj mastni, pa tudi prikladnejši za pokrivanje sadja, če se nekoliko zmočijo . . .

Ali so v Kortah zmlatili žito

Morda bo kdo rekel, da so. Toda vprašajmo se, ali so pri nas mlatilnice tako poceni, ali jih imamo na pretek, da je od julija meseca dalje ena izpostavljena v Čedljah pri Kortah? Mogoče bo kmetijsko poverjeništvo kaj več povedalo o tem, saj dobro ve, kako je treba čuvati ljudsko imovino!

Med tržaškimi brezposelnimi

Stražnik ustavi postopača in ga vpraša:

»Kaj pa delate?«

»Nič!«

»Ali imate kakšnega brata?«

»Imam!«

»Kaj pa on dela?«

»Že pet let nič ne dela! Je namreč v službi pri civilni policiji!«

Miče in Vane

Miče: »Ka deš, Vane, zakaj je v »Loggi« dražje vino kot v ostalih gostilnah?«

Vane: »Ma se čudim, Miče, mar ne veš, da morajo vzdrževati 48 natakarjev, kuharjev in kaj vem še koga?«

Miče: Res, toda če prideš tja, nisi tako postrežen, kakor bi bil lahko.«

Pozabili so!

. . . da imajo v svoji delavnici v Izoli že štiri mesece v popravilu marežganski kamion in traktor, avtoambulance in druge kmetijske stroje! Ali jih lahko vprašamo, kdaj bodo ti stroji popravljeni?

Prebrisanec v gledališču

Prebrisanec iz tržaške okolice pride v Trst in kupi karto za gledališče. Pri blagajni vpraša: »Kaj pa igrate?« Blagajničarka mu odgovori: »Kar hočete« (Shakespearejeva komedija). — Kmetič se zadovoljno nasmehne: »Odlično, potem mi pa igrajte »Carmen!«

Da bo noč res noč in dan res dan

Ves ta teden, ko je bilo najbolj oblačno in megleno bi lahko v Babičih videli šivanko na tleh. Šest cestnih luči je od jutra do večera svetilo prebivalstvu v Babičih. Zvečer ko se je nebo zjasnilo so luči ugasnile. Pametno smo si mislili, ljudje po noči gredo spat.

Tržaški oglas

Briljantni uhani se zaradi pomanjkanja prostora poceni prodajo. Ponudbe pod »ogledalo« št. 236.

RADIO jugoslovanske cone Trsta

PREGLED ODDAJ

Poročila v slovenščini vsak dan ob 7.00 (ob nedeljah ob 7.30-, 13.00, 19.30 in 23.05.

Poročila v hrvaščini vsak dan ob 18.45.

Pregled tiska v slovenščini vsak dan (razen nedelje) ob 14.40.

Jutranja glasba vsak dan ob 6.30 in 7.15 (ob nedeljah ob 7.00 in 7.45).

Sobota 2. 12. 50:

12.00 Operna glasba; 12.30 Ravel: Bolero; 13.15 Znani solisti; 13.45 Kulturni pregled (ital.). 17.30 Gospodarski pregled (ital.); 18.00 Pionirska ura (ital.); 19. Borbene pesmi; 20.00 Hrvatski kulturni pregled (hrv.); 20.45 Politični pregled (slov.); 21.00 Veder sobotni večer (slov.); 22.00 Človeštvo na pohodu (ital.).

Nedelja 3. 12. 0:

8.00 Nekaj znanih uvertur; 8.30 Kmetijska ura (slov.); 9.30 Kmetijska ura (ital.); 10.00 Folklorna glasba; 10.45 Oddaja za bujščino; 11.15 P. I. Čajkovski: Koncert št. 1 v b-molu, op. 23 za klavir in orkester; 11.45 Našim ženam (slov.); 12.00 Glasba po željah (slov.); 13.15 Melodija za naše najmlajše; 13.30 Pionirska ura: Čehov: Zgodba o psičku (slov.); 14.00 Glasba po željah (ital.); 17.00 Oddaja za podeželje: Veseli prizor; Daudet: Pisma iz mojega mlina (odlomek); Reportaža: Slike z naših vasi (slov.); 18.30 Slovenske narodne pesmi; 19.00 Kaj smo vam pripravili (ital.); 20.20 Schubert: Simfonija v h-molu (»Nedokončana«); 20.45 Solistični pregled (ital.); 21.00 Iz opernega sveta; 22.00 Sportni pregled (ital.).

Ponedeljek 4. 12. 50:

13.15 Hrvatske narodne in ponarodele pesmi, poje Andrej Strukelj; 13.40 dr. Mirko Rupel: Pogovori o jeziku in podobe iz slovenskega slovstva (7. nadaljevanje), (slov.); 17.30 Sportni pregled (slov.); 18.00 Iz znanstvenega sveta (ital.); 18.15 Iz opernega sveta; 20.05 Ludwig van Beethoven: Koncert v D-duru, op. 61 za violino in orkester; 20.45 Z istrskega okrožja (slov.); 21.00 Vesela ura (ital.); 22.00 Večerno branje. — Vladimir Bartol: »Čarobna koprena« (slov.).

Torek 5. 12. 50:

12.00 Lahka orkestralna glasba; 13.15 Poje mezzosopranistka Karlovac Elza; 13.45 Glasba po željah (ital.); 18.00 Ljudska univerza (ital.); 18.15 Iz del W. A. Mozarta; 19.45 Kulturni pregled (slov.); 22.00 Opera.

Sreda 6. 12. 50:

13.15 Orkester JA iz Portoroža; 13.45 Gospodarski pregled (slo.); 18.00 Z našim ljudstvom (ital.); 20.00 Skladbe Smila Adamiča; 20.30 Obzorja 1950 (ital.); 21.00 Slušna igra; Mark Tunin: Novinarstvo na jugu (slov.).

ZA NAŠE PIONIRJE

Lutkovno gledališče za pionirje

Kdo še ni obiskal lutkovnega gledališča? Kdo ni še videl, kako lutke plešejo in skačejo na odru in govorijo? Mnogo je še pionirjev, ki niso videli lutk. Zato pa so se zbudili dijaki slovenske gimnazije iz Kopra in začeli pripravljati lutkovno gledališče. Vodi jih tovariš Slavko Hiti, ki jih obenem uči, kako je treba z njimi ravnati. Ko jih bo naučil, bo vso skrb prepustil pionirjem samim. Prijavilo se je že nad 50 takih, ki hočejo sodelovati pri lutkovnem gledališču. Prva predstava bo že ob novoletni jelki, nato pa vsako nedeljo za vse pionirje. Pionirji iz koprske gimnazije pa bodo gledali predstave med tednom. Ker pa je dvorana premajhna, bo več predstav na teden.

Pionirji, ki hočejo sodelovati, naj vedo, da se bodo morali zelo učiti, ker ni tako lahko govoriti in obenem vleči nitke, ki premikajo lutke. Prav zato pa so se že pred tedni začeli pripravljati, da bodo do novega leta gotovi ter imeli takrat že prvo predstavo. Povemo naj vam še to, da bo lutkovno gledališče v mali dvorani Dijaškega doma.

Prav posebno moramo pohvaliti pionirje iz slovenske gimnazije iz Kopra, ki so letos najbolj delavni. Po uspešnem nastopu v koprskem gledališču z igro »V kraljestvu palčkov« nam že obljubljajo drugo novost — lutkovno gledališče. Pa naj kdo reče, da ne delajo! Če so uspeli v koprskem gledališču, bodo gotovo tudi s svojim malim gledališčem in mi jim želimo veliko uspehov!

Uganki

Dva navzkrižna trama,
dva viseča hrama,
kamor se poganjata,
se pravici klanjata.

Sem vsajen,
okopan,
pomandran!
Kdo sem?

Križanka
Šahovska figura

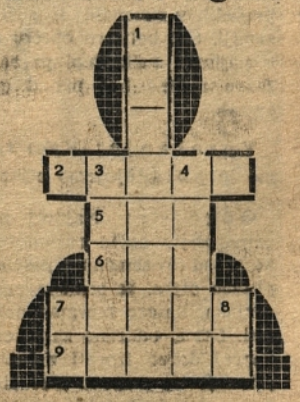

KRIŽANKA

V o d o r a v n o: 2. zemljo s pljugom rahljati; 5. rajon-sredina; 6. bolezen; 7. gradivo iz cementa; 9. prekanjena — zvijačna.

N a v p i č n o: 1. okupirati; 3. v njo položijo mrtveca; 4. topotanje; 7. drugi in štiriindvajseti soglasnik; 8. predlog.

Rešitve

NALOGE

1. Posoda se izprazni ob 16 uri in 12 minut, to je čas, ki je potreben za odvodno cev.
2. Od Kopra pa ni daleč do Trsta pa bi vedeli povedati, kakšna je razlika v zemljepisni širini in dolžini med Koprom in Trstom?

REŠITEV KRIŽANKE

V o d o r a v n o: 2. Al; 3. klima; 6. to; 7. gora; 8. zmota; 10. era; 11. in 12. uč; 14. čoln; 16. ob; 17. va; 18. up; 19. vino; 21. Rim; 23. očim; 24. da.

N a v p i č n o: 1. Gligarič; 2. Al; 3. KOZ; 4. Matanovič; 5. aza; 9. med; 13. čopič; 15. lan; 18. uro; 20. oda; 22. mi.

Odgovori na vprašanja

1. Trofim Denisovič Lisenko je veliki sovjetski znanstvenik na področju biologije in poljedelstva. Za Lisenka kot znanstvenika je značilno, da si tudi on zastavlja velike proizvodne naloge v poljedelstvu in da jih rešuje z znanstveno biološko teorijo. Lisenko se je rodil 30. septembra leta 1898 v vasi Karlovki v Poltanski oblasti v družini ukrajinskega kmeta. Študij je dokončal v Kijevu in začel svoja raziskovanja na področju življenja rastlin in spreminjanja njihove narave (jarovizacija).
2. Vlak se premika s sončno energijo. Les, šota, premog nastajajo iz zelenih rastlin in vsebujejo v skritem stanju energije sončne svetlobe, ki so jo zbrale te rastline. Ne samo vlak, temveč vsa sedanja prevozna sredstva na nafto, les itd. se premikajo s sončno energijo.

SPOMINSKI DNEVI

2. decembra 1916:

Umrl v Ljubljani literarni zgodovinar Fran LEVEC. Znamenit je po svojih življenjepisih Vodnika, Prešerna, Levstika in drugih velikih slov. mož. Mnogo je storil kot urednik »Ljubljanskega Zvona«, iz katerega je naredil vzoren leposlovni list.

3. decembra 1100:

Rojen v Vrbi na Gorenjskem Fran PRESEREN, največji slov. pesnik.

3 decembra 1867:

Rojen v Ložu na Notranjskem Fran MILIČINSKI, pravnik in humoristični pisatelj s pseudonimom Fridolin Zolna. V svojih pravljičnih delih je obnavljal narodne pripovedke, med njimi znano »Tolovaj Mataj«. Najboljše njegovo delo je vzgojna povest »Ptlčki brez gnezda«.

4. decembra 1821:

Rojen Nikolaj Aleksejevič Nekrasov, ruski pesnik.

Uredništvo in uprava »Istrskega tednika« v Kopru — Odgovorni urednik: Srečko Vilhar — Tiskala tiskarna »Jadran« v Kopru